

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

Qvaestio II. De voti vigore ac virtute

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

illud quod Iephte vouit, vbi nota opus illud non fuisse indifferens, nã indifferencia iam supra ab acta sunt a materia voti, immo fuit genere suo bonũ, vtpote immolare Deo. Verũtamen qm̄ immolationis materia non fuit ab ipso præfinita, sed dixit. Quicunq; primus fuerit egressus de foribus domus meæ, cum holocaustum offeram dño, votum prudenti caruit discretione. Et similia sunt in discretis votis, cum sub nota vniuersalitatis proferunt. Videlicet voue quidquid a me pauper petierit, illi porrigere. Nã forsã a te gladium petet ad patrandũ homicidium, vel aliud qd̄ largiri nõ decet. Ea propter hĩõĩ vota in illis euentibus quæ iure naturæ licita nõ sunt, neutiquã obligant. Atq; hac de causa Iephte fuit Iephte votum implens. Qm̄ illud suscipere natura de pecude intelligebatur, vel armento, deq; alijs animalibus sacrificio offerri consuevit. Neq; videtur vlla posse ignorantia excusari, eo qd̄ non modo hominem contra ius nature, verum & gnatam ruculentã adegit. Ea propter quod in eius historia præmittitur, videlicet spiritus sanctus factus est super Iephte, neque ad voti emissionem, neque ad eius solutionem est referendum, sed ad id quod diuino zelo animatus Ammonitas Dei hostes adortus est. Et quamuis eum inter iustos antiquæ legis Paulus commemoret, non inde fit consequens, nullum admisisse delictum. Recenset. n. & Sansonem & Dauidem, quos constat nonnunquam fuisse collapsum, tum quod alias iusti fuere, tum propter egregias eorum victorias. Ad tertium respondetur, neque votum macerationis corporis, neq; aliud quocunq; tenere, nisi quatenus est virtutis opus. Quare dum prudentiæ lineam exorbitant, obligare cessant. Quocirca Paulus ad Romanos. 12. suos alumnos commonefacit, vt exhibeant corpora sua hostiam sanctam, viuentem, Deo placentem. Ac tum demum addit. Rationabile sit obsequiũ vestrum. At vero quia homines, inquit sanctus Thomas, in his quæ ad seipfos attinẽt, plus sibi nimio iudicantes indulgent, cõsultius est, vbi de hac re dubium ingruerit præfati iudicio subdi. Percontaris autem quod nã erit iudicium transgressã lineã in huiusmodi votis? respondetur non esse aliud quam dum ius nature reclamation. Non dico quod vbi ius nature non præcipit ta-

lia ieiunia & operum asperitatem, non sint talia vota licita, alias neque quadragesima esset licita, sed quando id quod facis, legi nature aduersatur, nempe quando afflictatio in homicidium vergit, tum voti obligatio aboletur. De alio vero argumenti membro, nempe de rerum indifferencium votis iam responsum est nihil valere, quare aliquando deridicula sunt & muliercularum ludicra, quin vero aliquando execranda, vtpote quando sunt seu sortilegia & superstitiones vel deliramenta vel sacrilegia.

QVÆSTIO II.

DE VOTI VIGORE, AC virtute.

S.Tho. 2.2. q.88. artic. 3.

ARTICVLVS I.

Utrum omne votum obliget ad suã obseruantiam.

Onstituta voti substantia, sub sequitur de eius vigore & virtute indagare. Ac primum quaeritur de eius vi obligandi. An videlicet omne votum sit obligatorium? Et arguitur a parte negatiua: Votum vt dicebamus est promissio Deo facta, promissio autem simplex quæ sit hominibus nõ obligat. Nã iure civili nõ oẽ promittens soluere cogitur, Deus aut cum bonorũ nrorum nõ egeat, non censetur vrgentior promissorum exactor quã sit homo, ergo neq; semper votũ obligat. Secũdo arguitur. Si votũ esset obligatorium sequeretur qd̄ nullus vouentium meus a voti prauaricatione valeret eos excusare, quia sicuti nullã Dei legem metus causa violare licet, ita neq; vllum suscipere votum qd̄ non optima fide soluas: consequens trĩ est falsum, eo qd̄ votum, spontaneum esse debet, voluntati autem, auctore Aristoteli, metus obstat. Tertio, Nemo ad impossibile obligatur, vsu aut nonnunquã venit vt qui aliquid vouit, explere votum nequeat, nempe aut qd̄ ex alio dependet, vt si religionẽ vouit ad quam monachi eum admittere renunt, aut si mulier quam virginitatem vouerat, ipsa deinde amisit, vel

Primũ arg.

Secũdũ.

Tertiũ.

- dum qui pecuniam uouerat, ad mendicitatem redactus est, ergo non semper votum obligat. Præterea quarto, Si votum omne soluendi nexu colligaret uouentem, sequetur quod omne votum illico esset implendum, nam quod debes, statim reddere congeris, non tamen omne votum statim reddere necessum est, ut puta quando sub conditione fuerit emissum, ergo non omne votum obligat. Quinto arguitur, Si votum omne obligaret, consequens fieret tū quod quis posset subditum obligare, ut patet filium: tum etiam quod qui per se non posset implere, teneretur id per alium facere, quod uideretur absurdum. In contrarium autem est illud Eccles. 5. Quodcumque uoueris redde. Multoque melius est non uouere, quam post votum promissum non reddere. Nam unum est consilium non capere, alterum uero iustitiam præuaricari.
- Conclō ratiua.** Questionis solutio facilis est & clara, quæ in unica conclusionē consistit. Votum genere suo & obiecto sub reatu lethali criminis sacrilegijque obligat. Probatur, naturalis non conuincit ut promissi fides seruetur, unde ut Cicero. 1. de Offic. ex quo id Aug. in epistola 19. ad Hieronymum desumpsit, Fides, inquit, duabus suis syllabis significat, ut fiat quod dicitur. Quod si homines hac lege inter se tenentur, longissime restrictius tenentur Deo, tum ratione dominij, quod creationis iure in nos habet, tum etiam ratione beneficiorum, quibus nos in dies accumulatur. Ex his namque arctissimum fidelitatis vinculum nascitur, quō homines tenentur sua Deo promissa persolvere. Unde Sapiens, displicere, inquit, maxime Deo infidelem promissionem. Hinc ergo fit votum obligare sub reatu culpæ mortalis. Nam etsi uouere opus consilij sit, nihilominus reddere est actus iustitiæ, quæ citra charitatis iniuria violari non potest, cum sit inter homines maxime necessaria. Quidquid autem charitati aduersatur per quam anima uiuit, est peccatum mortale. Et secundo reatus augetur ratione vulneratæ religionis. Promissio quippe facta hominibus obligat iustitiæ vinculo, illa autē quæ fit Deo, insuper ratione religionis. Et igitur uouere Deo, religio, atque adeo id reddere, iustitiæ actus, religione insignitus. Ex utroque ergo capite votum genere suo obligat sub reatu mortali. Nihil in conclusio-
- ne reliquum sit ambiguitatis, sed hoc unum quod omnibus præceptis uenerabile est, explorare id possumus de voto. Vtrum ratione leuitatis materiæ fieri possit, ut voti transgressio non sit nisi uenialis culpa. Videtur enim a parte negatiua id facere quod votum strictioris est vinculi quam iuramentum, maioremque adeo sanctitatem præ se fert, iuramentum autē saltem nunquam rōne materiæ fit ueniale, sed in omni indiuiduo est mortale. Ex altera uero parte, cum cōe sit omni præcepto possit fieri ueniale, apparet & idem huic competere. Atque ita indubie consistendum arbitror. Et ne quis forsitan propter religionis sanctitatem id credere id reformidet, ego met mihi sic probo. Votum est quædam lex quæ ex hominis uoluntate dimanat, quam si quislibet sibi ponit, ergo non aliter obligare debet, quam si lex esset ab ecclesia uel a Deo ipso posita. Imo uigentior uidetur legis necessitas quam voti, lex autem etiam si genere suo obliget sub reatu mortali, ratione tñ leuitatis materiæ rigorem remittit, ut eius transgressio non sit nisi uenialis. Futuri enim genere suo est mortale, sed nihilominus furari unum obolum, non est nisi ueniale. Aequa ergo ratione si ego uoueo non furari, tunc unum obolum sumptuere, non erit nisi ueniale. Quod si dicatur religionis celsitudine hoc non permittere, profecto id non uideo, quandoquidē præceptis fidei & charitatis id minime reponeret. Secundo. Transgressio voti quando non est plena delibatio, potest inde fieri uenialis, ergo & ratione materiæ. Tertio. Si quis uouit quotidie recitare oratorium, propterea quod omittat unum aut duo, non peccaret mortaliter, quia non quæ lex Ecclesiastica, imo diuina cum maiore rigore nos obligat: ita os psalmos persolvere. Conclusio ergo non est dubia, ubi præmittitur tenuis particula illius quod uoueras. At dubium superest, quando totum id quod uouisti, est res leuis. Ut si ipse pondisti erogare pauperi unum obolum, aut dicere unum tantum Pater noster, utrum horum omisso sit mortalis? Et facit pro parte affirmatiua, quod tunc cum tota omittas, fidem frangis. Nihilominus arbitro huiusmodi omissione non esse nisi uenialem. Nam dum materia leuis est, nihil refert, totumne sit obiectum uoluntatis. Quocirca si uotum emissum quotidie dicitur.

Alcendinum Credo, et si id quotidie omit-
 ras, nunquam moraliter delinquit. Secus si
 fortasse voto sponderis quotidie obo-
 lum erogare pauperibus, tunc enim licet
 nec vnus solutionis nec duorum omis-
 sio sit mortalis, tamen quod hodie non tri-
 buis, cras teneris. Quare tibi debiti sum-
 ma excreuerit mortalis sit culpa. Per hæc
 ad id quod supra tetigimus, respondemus
 nimirum quod si quis voueat vnum veni-
 nale cauere peccamen, tunc illud commit-
 tere, gemina erit venialis culpa, quoniam
 in hisce lege veritas non se homo cogitat
 obligate nisi legis instar. Vnde si lex non
 obligat nisi sub reatu veniali, videtur vo-
 uens non aliter se obligare. Enimvero
 (quod hic considerarius meditari debes)
 non est in vno arbitrio situm sub rea-
 tu se mortali aut veniali obligare, sed cul-
 pa qualitas ex quantitate & necessitate obie-
 cti perpendenda est. Contra hoc autem est
 argum. Stat quod ludere, verbi gratia de-
 cem aut viginti ducatos ante emissum vo-
 tum non sit nisi veniale, quoniam prodigi-
 galitas genere suo non est nisi venialis, &
 ita post emissum votum, si mortale sacri-
 legium. Respondetur nos non ire inficias,
 quin id quod antea erat veniale, efficiatur
 quandoq; mortale per votum. Nam quod
 non erat malum, puta non dare elemosy-
 nam, emissio voto esset mortale. Imo forte
 ludere illam pecuniam, esset virtus ante
 votum, & post votum mortale. Sed dico,
 quod est respiciendum ad quantitatem.
 Vnde postquam iam non ludere, virtute
 constituiti in genere religionis, sciustitue,
 in quo antea non erat, perpendenda est
 obiecti quantitas & dum illa est grauis, erit
 mortalis. Difficultas ergo quæstio. non in
 ipsa, sed in argumentorum solutione tota
 consistit. In primo quippe insinuat dubi-
 um superius tractatum, an videlicet sim-
 plex promissio homini facta sit obligato-
 ria? Et cum simpliciter audis promissio-
 nem, illam intellige, quæ nec ratione ali-
 cuius debiti precedentis sit, nec iuramen-
 to firmatur, sed cum quis sua sponte simpli-
 ci verbo quidpiam amico pollicetur. Et
 quidem quod in eiusmodi promissione quæ-
 dam semper sit obligatio, nemo est qui am-
 bigat, quoniam ad minus est assertio, quæ
 si se non compleas, mentitus es, mendacium
 aut vniversum delictum est, si rem venia-
 le, sed dubitatio est an genere suo obliget

sub mortali reatu? Et quidem Caiet. 2. 2.
 cum q. 28. tum euidenti q. 113. non aliam
 vim obligandi agnoscit in simplici promit-
 sione, quam hæc modo insinuata. Putat
 inquam, promissionis obligationem non
 ad aliam pertinere virtutem quam ad il-
 lam quæ est moralis veritas, scilicet verum
 dicere, ob idque non adimplere genere suo
 nihil aliud est inquit quam mendacium.
 Quapropter ex obiecto non est mortale,
 nisi aliunde fiat perniciosum, vt si vouisti
 rem quæ multum alteri referebat, puta
 suppetias amico ferre aduersus hostem aut
 filiam eius ducere, quod non te comple-
 ueris. At vero in contrarium vire videtur
 ueritas, nempe quod promissio simplex ge-
 nere suo obliget sub reatu mortali, nisi ex
 leuitate materie efficiatur venialis. Et ra-
 tio habet contrariam eidem Caiet. radicem.
 Enimvero promittere non pertinet sim-
 pliciter ad virtutem veritatis, sed reducitur
 ad commutatiuam iustitiam. Non enim
 est vt unquam verum asserere, sed obstrin-
 gendo alteri fidem. Quare vt ait Cicer.
 in 1. de offic. fides hæc non solum ad iusti-
 tiam attinet, verum est ipsissimum iustitiæ
 fundamentum, cui omnia hominum pa-
 cta conueniuntque nituntur. Ex hoc ergo
 arguitur. Peccatum, quod genere suo cha-
 rian aduersatur, est mortale, eiusmodi au-
 tem est promissum non soluere, quando-
 quidem est iustitiæ subuersio, quæ ligamē-
 est ciuitatis humanae. Est ergo genere suo
 peccatum mortale, utpote per quod in-
 gens detrimentum proximo inferitur, qui
 suam fidem promittenti adhibuit. In-
 super promissio Deo facta, obligat sub rea-
 tu mortali, non solum quatenus culus est
 religionis, verum etiam quatenus officium
 est iustitiæ, ergo illa quæ fit homini, quia
 quantum ad hoc, eiusdem sunt generis.
 Ad hæc uniuersarum gentium existima-
 tio est fidei uiolatorem, ueluti scelestum
 hominem execrari, uox autem publica, est
 uox nature, ergo obligat sub reatu mor-
 tali. Vnde quod ait Salomon, Deo displice-
 re infidelem promissionem, ubi notatur
 mortale delictum ad oem extenditur, etiã
 quæ fit homini. Quod si uerbum S. Thom.
 obijcias, dicentis hic promissionem obligare
 tantum secundum honestatem, ubi uidetur ex-
 cludere, obligatione iustitiæ, nam sic solet
 usurpari honestas pro eo quod non est ad
 iustitiam necessarium. Respondetur quod
 non

Caiet. sciencia

Promif-
sio sim-
plex ge-
nere suo
obligat
sub mor-
tali.
Probõ.
Cicero.

Ratio al-
tera.

Postre-
ma rõ.

Obie-
ctio.

non

non accipit honestatem, vt excludat iustitiam, sed vt excludat ciuile forum - Non inquam negat, quin sit obligatio iustitiae, sed insinuat, quod quantum ad ciuile tribunal, non sufficit simplex promissio, nisi sit vel iuramento vel scripto vel testibus firmata. Immo & quantum ad honestate iustitiae in foro Dei accedere conditiones possunt quae vim obligationis tollant. Vt si quod tibi promisi, tibi postea sit inutile, aut nocuum, vt si gladium tibi promisi, quo postea video te uelle abuti. Aut si promittenti factum est impossibile aut perniciosum, vt si promisi pecuniam, quam postea ob infortunium reddere non possum. Aut si mihi ingratitude signa exhibuisti. Contra hanc autem promissionis obligationem stare videtur testamentorum ritus. Quadiu enim testator viuir, legata oia mutare libere potest, neque obligatus censetur illa soluere, & tñ iuramentum quoddam videtur promissi genus. Respondetur autem legata non esse proprie promissiones, quae vllam habeant firmitatem vsque ad testatoris mortem, quam vt ait Paul. testamentum confirmatur. Quare oia ad illum sunt articulum referenda. Praeter haec ex superioribus recolendum est, simplicem assertionem futuri non esse semper promissionem. Si n. dicas faciam, id tm exprimens, qd in proposito habes, non subinde obligaris nisi illo id sensu proferas, quod est promitto facere, vt puta dum quis ex te quidpiam petit, & respondes faciam. Alias iam supra diximus posse te mutare propositum. Aliquantulo autem difficilius dubium est, an promissio quam apud te sola mente homini facis, sit obligatoria. Vtilis est & Th. ar. 1. id negare dicens promissionem, quae ab homine fit homini, non posse fieri nisi per verba. Cuj & ratio suffragatur: Nam obligatio est inter duos, homo autem non loquit homini, nisi verbis aut extèris signis, ergo non se aliter valet alteri deuincere. Hoc forte problema est, stando in iure meo naturae & in conscientia. Nā in foro exteriori manifestum est mentalem obligationem, imo neque oem quae fit absentibus ligare. Sed in conscientia de vtraque forse parte opinari quisque potest. Et quamuis rarissime id vsu veniat, nihilominus si conringat, necesse est scire an promittentis conscientia ligata maneat. Et qd sit obligatoria profecto sunt argumenta non poenitenda,

Primum. Voces sunt signa conceptuum, si ergo vox obligat, non est nisi ex vi conceptus. Et cum mentalis promissio locutio vere sit non potest si non implentur, carere mendacio, quod intrinseca ratione elicitur est. Mox. Qñ sola mente de te deliberasti, vt illamq; facere proposuisti, nondum obligatus es, ergo si his mente loquendo adhibeas, Promitto tali indigenti amico talem pecuniam, aliquid obliganti amico talem pecuniam, adieciisti. Tertio, Si tam promissionem in mente intramento firmasses, vinctus remaneres ad soluendum, & tñ iuramentum promissorium non obligat nisi virtute precedentis promissionis, ergo promissio obligabat. Quarto, si postea nullam aliam concepisses mente promissionem, sed illi amico postea notificares, dicens. Nihil tibi nunc promitto, sed tamen heri tibi apud me hoc pollicitus sum, vide an promissum acceptum habeas, tunc obligatus videtur, ergo virtute prioris promissionis. Quinto, Si furdo nihil audiente aliquid verbo promittas, similiter si in praesentia vnus dicat. Ego tali absentis amico hoc promitto, promissio in conscientia videtur tenere, quidquid sit de foro ciuili, ergo etiam si in mente, quae est promissio in absentia. Quod si contra arguas, Promissio pendet ex exceptione alterius, ergo antequam se nouerit non tenet. Fateor equidem, sed tamen quod contendimus, non est aliud quam qd ille qui alteri mente promissum tenetur id ei significare, & si voluerit acceptum, tenetur ei reddere. At vero quando promissio est mutua, puta, do ut des, facio vt facias, vt est coniugalis consensus, tunc non sufficit mentalis nisi vtrique patri extèris constet. Et pari iure nullus alius contractus teneret, puta emptionis aut venditionis, nisi extèrne significarentur consensus. De simplici autem promissione videtur argumenta nonnulla suadere probabilitate, at probabilius forte est, eam que sola mente fit, nō obligare, nam antequam alius locuerit, potest rescindi & mutari, vt lib. 4. q. de trasl. dñio. me dixisse memini, ob id quod cum naturale sit hominibus verbis aut signis suis significare conceptus, ante significatam promissionem nulla videtur obligatio resultare. In secundo argu. arguitur de metu. Hoc nō cōstitutissimum est quod votum debet esse voluntarium. Voluntas autem ignorantia, vis, & metus obligans,

Solutio.

Argum.

Ratio.

Difficultas altera.

Ratio dubitandi.

¶ 1. Ethic. auctor est Arist. Et quidem de ignorantia art. 1. dictum satis est. De metu ergo restat impraesentiarum hoc pacto respondere. Primum in confesso est, metum obviare, ne votum obliget ratione iam dicta, quia tollit voluntarium. At vero cum metus multiplex sit, dubium restat, utrum omnis eandem vim habeat impediendi: nam solenne est in mortis periculo vota facere, quae quidem nefas esset re non complere. Distinguitur ergo duplex metus: alter forinsecus inculsus: alter vero ab intrinseco ortus. Et quidem forinsecus imminens impedit ne votum obliget nisi post liberetiam habeatur & firmum: ille autem qui est ab intrinseco obligationem, non tollit. Distinguitur est receptissima, non modo Theologis, verum & Iureconsultis. ut patet apud Panor. c. sicut. 2. de regula. Quia vero ambiguntur conclusiones, sanctiones sunt iuris canonici. Prima siquidem habetur in c. Relatum, de his quae vi met. caus. suat ubi mulier quae coniugis metu votum emisit, religionis absoluitur. Secunda vero habetur eod. citato c. sicut. de regula. ubi clericus qui nimia aegritudine monachatum vouerat, cogitur esse Monachus. Sed est per specte expendendum, quoniam impraesentiarum censetur metus ab extrinseco qui excuset. Haud enim satis est ut a re extrinseca incutiat: nam votum emissum in naufragio, metu turbati maris, tenet, neque requirit incuti ab homine, nam qui in vincula coniectus aut in suspendium, raptus votum emittit, licet metus sit ab homine, ligatus manet: sed requiritur quod incutiat per iniuriam. Neque vero id satis est: nam si Tutca te habet captivum, & Deo votum facias aut diuixi Virgini, quae te inde eripiat, re vera tenet. Et similiter si natus ab hoste in conflictu votum facias, ut illeptus euadas. Requiritur ergo quod incutiat ab homine per iniuriam intendere extorquere tale votum: pura si dicat. Occidam te nisi voueris. Quocirca inde ratio huius discriminis elicitur, quod metus ab intrinseco extortus, a Deo offertur, qui nemini facit iniuriam: ille autem qui ab homine infertur, ex iniuria nascitur. Sed licet forsitan eodem recidat genuina ratio est, quod votum per metum ab extrinseco non est voluntarium, sicut alterum: qui enim vouet extrinseco metu perculsus, nulla id ratione gratum habet quod vouet, & ideo non sua

sponte illud acceptat, sed quo se ab hoste defendat, quando vero metus est ab intrinseco, quia nulla existit pugna cum hoste, gratum habet illud vouere, ut patrocinium mereatur diuinum, quo liberetur a periculo. Et ideo est alia ratione voluntarium, quam prius. Et exemplo in super ab hominibus ostenditur id tenere. Dum. n. grauius iacens metu mortis amplam medico si euaseris polliceris mercedem, ideo votum tenet, quod illud medium eligis, ut ferueris, multo ergo melius tenebit votum emissum Deo. Huic nihilominus veritati nonnulla obijciuntur argumenta. Primum est. Iuramentum extortum per metum est cadentem in constantem virum profus obligat, votum autem genere suo, quia ut Deo, maiori rigore ligat quam iuramentum, ergo simile votum obligat. Negatur consequentia. Nam etsi votum propterea quod fit Deo, coactius vinciat, quam iuramentum, quod fit homini, tamen iuramentum aliam habet obligandi naturam quam votum. Nam voti obligatio ex nuda pedet puraque vouentis voluntate, & ideo metus eidem voluntati obiectus, tollendo voluntarium, tollit obligationem, vinculum autem iuramenti non ex voluntate iurantis, sed ex natura iuramenti resultat ac pendet. Est enim reuerentia haec debita diuino nomini, ut quod iuras nunquam falsum esse sinas quomodocumque id iures, dummodo sis mentis compos. Sed de hoc iterum subsequenti lib. q. 1. art. 1.

Secundum argumentum est: Consensus per metum forinsecus expressus, vere consensus est. Ait enim Aristot. 3. Ethic. quod qui in naufragio fluctibus suas merces committit, simpliciter vult, licet conditionaliter nollet, ergo votum simpliciter est voluntarium, atque adeo tenet. Non defunt è Iureconsultis, qui huic argumento manus dent, nimirum fatentes quod si vouens habuit consensum quocumque fuerit metu coactus, tenet in conscientia apud Deum. Secus autem in foro ecclesiastico. Opinio est Panor. in c. Cum iocū. de sponsa. cui stipulatur Syluest. in verbo, metus, §. 8. unde ad illud c. relatum, de his quae vi metusve caus. si. respondeo, quod Papa mulierem illam quae metu nouerat, absoluit, praesumens non habuisse consensum, si in illo ratione absoluit Ecclesia eos qui legitime timorem probant, quos

Primū argum. contradic. tū

Secundū arg. Aristot.

utque

Solutio
Panor.
Chryso.
Resolutio
Panor.

viique si constaret habuisse consensum, non absolueret. At vero salua Doctorum grauium existimatione male coniciunt, immo quamuis reus fateatur se habuisse consensum, si tamen metum legitimis co- probet testibus, in more est, vt absoluat. Et simili probatur exemplo in matrimonio, quod quoties metu cadente in constantem virum celebratur, irritum habetur in foro ecclesie, vt patet c. cum loco, & c. veniens, de spon. & 2. j. q. 5. can. notificasti. Et ratio est, quod cum voti obligatio non nisi ex arbitrio vouentis ortum habeat, naturale est vt dum voluntas, illa necessitate compellitur, votum non sit legitimum, eo praesertim quod votum est opus consilii, cui metus vtique repugnat. Ex quo fit, vt idem metus, qui impedit dum votum emittitur, ne obliget, culpam et eiusdem transgressionis, excusatione abluat. Exempli gratia, Si vouisti die Sabbathi ieiunare, aut non ludere, aut eleemosinam largiri, & postea tibi metus mortis incurritur, vt contrafaciens, tunc contrafaciendo excusaris, nisi in contemptum religionis tyrannus tibi eam minaretur. Nam causa, quae promissioni obstaculo est ne obliget, excusationem eadem affert transgressionis. Præterea id probatur ratione supra formata, nempe quod votum non obligat, nisi ad modum legis, lex autem ecclesiastica ad ieiunium non eo rigore compellit, vt nos extendat pro sui obseruatione in mortem adigere, nisi infidelis tyrannus eam nobis in legis contemptum comminaretur. Grauius autem intricatusque dubium impræsentiarum est vtum huc quod dictum est, nempe metum extrinsecus per iniuriam oblatum voti obligationem impedire, in vniuersum de omni metu sit intelligendum, siue grauis sit, siue leuis? Et in primis consensus est omnium vniuersalis, metum omnem cadentem in constantem virum illam tollere voluntati rationem, quae ad obligandum est necessaria, sed nondum satis est apud omnes compertum quisnam consensus sit metus cadens in constantem virum.

Corollarium.

Vulgari enim quorundam Iuriconsultorum, immo & Theologorum opinio est, quæ prima fronte imaginem veri praesertit, nempe metum cadentem in constantem virum, eum esse, cui vir constans non succumbit, vt sciat quod non debet. Hæc autem definitio tum falsa est, tum & principium petere apparet. Fieri enim inde consequens nullum metum quantumvis atrocissimam mortis, ob quem homo naturaliter legem, ac diuinam transgredere, cecidisse esse cadere in constantem virum, quoniam qui vilo impulsus metu talem transgreditur legem, non est vir constans. Obligat enim nos virtutis ratio, vt potius mortem feramus, quam furari, aut mentiri, aut quid simile, quod intrinseca ratione vitium est. Et tamen profecto metus mortis genere suo cadit in constantem virum, vt res ipsa per se patet, cum terribilium eorum terribilissimum sit. Et quod definitio eadem principium patet, inde liquet, quod cum quaestio esset an metus abluat matrimonium, aut voti obligationem tolleret, ob id quod cadens esset in constantem virum, facile pateret subterfugium dicitur talem metum in constantem virum non cecidisse, propterea quod ob talem metum id fecit quod non debuit. Igitur de consuetudinem legitimam eiusmodi metus, vox non ipsa docet. Metus enim ille est cadens in constantem virum, quem viri constantem secum patitur, scilicet, quem stat viri constantem sine suae fortitudinis viruperationem habere, ita vt non repugnet esse viri constantem, & sic metuere, nam vna pars fortitudinis est, timere vbi oportet. Sed est apprimè animaduertendum, quod nullus metus quantumvis in virum constantem incidere solitus, a culpa transgressionis excusat diuine legis, & naturalis. Vnde est mortis metus puellæ oblatum, vt stuprum patiat, vere sit cadens in constantem virum, quia fortissimam id femina metuere poterit, nihilominus si ob talem metum consentiret stupro, non esset constans. An vero eiusdem causa metus ieiunium frangere ecclesiasticum, vel Missam die festo celebrare audire, non esset inconstans, quia huiusmodi leges Ecclesiasticæ cum tanto rigore non obligant, vt illarum semper gratia morte appetamus. Non ergo ob id quod quis metui succumbat, definit esse cadens in constantem virum, quoniam tunc metus extrinsecus succumbens non ideo, faciat contra id quod debet. Tale ergo me tuum genus est, quod voti obligationem tollit. Haec tamen hic pacabitur lectoris solertia, sed quaeret forte vterius, vnde perpendendus est metus, vt cadere cogoscatur in constantem virum.

Graue dubium.

Vtrum, scilicet, quem stat viri constantem sine suae fortitudinis viruperationem habere, ita vt non repugnet esse viri constantem, & sic metuere, nam vna pars fortitudinis est, timere vbi oportet. Sed est apprimè animaduertendum, quod nullus metus quantumvis in virum constantem incidere solitus, a culpa transgressionis excusat diuine legis, & naturalis. Vnde est mortis metus puellæ oblatum, vt stuprum patiat, vere sit cadens in constantem virum, quia fortissimam id femina metuere poterit, nihilominus si ob talem metum consentiret stupro, non esset constans. An vero eiusdem causa metus ieiunium frangere ecclesiasticum, vel Missam die festo celebrare audire, non esset inconstans, quia huiusmodi leges Ecclesiasticæ cum tanto rigore non obligant, vt illarum semper gratia morte appetamus. Non ergo ob id quod quis metui succumbat, definit esse cadens in constantem virum, quoniam tunc metus extrinsecus succumbens non ideo, faciat contra id quod debet. Tale ergo me tuum genus est, quod voti obligationem tollit. Haec tamen hic pacabitur lectoris solertia, sed quaeret forte vterius, vnde perpendendus est metus, vt cadere cogoscatur in constantem virum.

Opinio Iuriscōsultorū.

Vtrum, scilicet, quem stat viri constantem sine suae fortitudinis viruperationem habere, ita vt non repugnet esse viri constantem, & sic metuere, nam vna pars fortitudinis est, timere vbi oportet. Sed est apprimè animaduertendum, quod nullus metus quantumvis in virum constantem incidere solitus, a culpa transgressionis excusat diuine legis, & naturalis. Vnde est mortis metus puellæ oblatum, vt stuprum patiat, vere sit cadens in constantem virum, quia fortissimam id femina metuere poterit, nihilominus si ob talem metum consentiret stupro, non esset constans. An vero eiusdem causa metus ieiunium frangere ecclesiasticum, vel Missam die festo celebrare audire, non esset inconstans, quia huiusmodi leges Ecclesiasticæ cum tanto rigore non obligant, vt illarum semper gratia morte appetamus. Non ergo ob id quod quis metui succumbat, definit esse cadens in constantem virum, quoniam tunc metus extrinsecus succumbens non ideo, faciat contra id quod debet. Tale ergo me tuum genus est, quod voti obligationem tollit. Haec tamen hic pacabitur lectoris solertia, sed quaeret forte vterius, vnde perpendendus est metus, vt cadere cogoscatur in constantem virum.

scilicet in indivisibilis metus consistat, i-
demque sit vnicuique. Ad hoc ergo respon-
detur. Trinum esse caput, unde tale iudi-
cium sumendum est. Primum scilicet ex
parte obiecti. Timor enim mortis, que om-
nium est temporalium truculentissimum
malum, cadere existimatur in constantem
virum. Atqui nomine mortis, exilium quo
que & perpetui carceres comprehendun-
tur. Quia vero & insignis infamia, quam
homines formidare nihilominus quam
mortem assolent. Secundo id pensatur ex
parte modi quo metus incutitur. Si enim
femina tibi, vel puer, vel inermis homo
mortem comminaretur, metus ille non ca-
deret in constantem virum. Sed tertio
(quod attendere hic considerandum est) id
etiam perpenditur ex parte subiecti. Ete-
nim virorum ista constantia non consistit
in indivisibili, sed suam habet latitudinē.
Haud enim aut Thesei aut Herculis stre-
nuitate polleere omnes aut debent, aut pos-
sunt. Et nihilominus linea, extra quam nō
esset constantia. Metus ergo, qui tecum il-
lam compatitur constantiam, que in rail-
lam includitur latitudinem, est cadens in
constantem virum. Quocirca metus qui
feminam excusaret, aut senem calore san-
guinis iam delitutum, non excusaret vi-
rum alium. Vnde nomine viri intelligitur
animi robur pro cuiusque conditione. Ex
quo fit, quod si puella religionem ingredi-
tur parentum metu, pro eius conditione ac
atroci, nempe quia illam & verbis & re ni-
mium tractant aspere. nisi in monasteriū
se permittat obtrudi certe votum tali con-
sensu emissum non teneret. Sibi ergo suis-
que liberis parentes consulant, vt eiusmo-
di rigorem cogendi remittant. Quo ergo
tandem rem concludamus, metus leuis, pu-
ta remissior quam qui cadit in constantem
virum, nec voti obligationem impedit nec
eius transgressio nem excusat. Quod si ar-
guas, neque eiusmodi vota esse prorsus spō-
tanea, cum ratione metus fiant. Responde-
tur, metum leuem in rebus spiritualibus,
puta in voto & matrimonio, non existi-
mari metus nomine. De iure autem & fo-
ro civilis nihil hic disputamus, sed ad le-
ges & iudicia leuiorem remittimus, quif-
nam metus contractum vitiet, quis vero
minime.

Tertium arg. quod apud D. Tho. secun-

dum habet locum, complures aperit dice-
di materias. Prima est de illis, quibus possi-
bile est votum implere, seu quod citra ac-
suam culpam in tali sunt impossibilitate
constitui, seu quod sibi viam præcludunt
seruandi promissum. Et primum mem-
brum ad illum spectat, qui religionem vo-
uit, quam sibi refragantibus monachis,
profiteri non est possibile. De quo censet
S. Tho. distinguendam esse. Aut enim eius
modi hominis intentio fuit vouere religio-
nem in genere, & principaliter licet ex pe-
culiari deuotione hanc postmodum ele-
gerit, aut princeps eius propositum fuit, se
obligare ad hanc religionem vel ad hanc
locum. Atqui priori casu tenetur ingres-
sum illius monasterii bona fide & diligen-
tia procurare. Quod si illic non admitta-
tur, tenetur adire aliud, ac dequum si ad il-
lam religionem non pateat sibi aditus te-
netur aliam ac subinde aliā tentare, vt per
se non stet quo minus habitum induat.
Sin vero vouendi intentio non fuit nisi ad
talem domum, uel ad talem religionem, in
de uel repulsus uel exclusus, non tenetur
aliam adire, sed liber est a uoto. In his er-
go primum omnium perpendendum est
obiectum uoti. Vouisti religionem in ge-
nere. Itaque in obiecto uoti non posuisti
hanc uel illam, tunc licet magis in unam
sis quam in aliam propensus, non tamen
ad illam magis es obligatus, quam ad aliā.
Si tamen in obiecto non solum genus re-
ligionis, sed hanc expresse statuisti, illam
debes prius aggredi, & inde repulsus alias
adire. Igitur si uotum tuum fuit, hanc sin-
gularem domum ingredi, forte in qua stu-
dium uigeret, & repulsi a monachis pare-
ris, nullatenus alium explorare teneris, e-
tiam eiusdem ordinis, quamuis observa-
tione præstantiorem, neque ullum in con-
trarium scrupulum tibi ullus iniiciat, quia
uotum tuum non fuit emissum alio religio-
nis intuitu, quam huius conuentus. Quare
sicut eadem uigeat in alio religio, nihil ad
te. Pari iure si uouisti talem religionem,
nempe nostram, aut diui Francisci, aut sin-
gulariter aliam, teneris quidem conuen-
tus aliquot circumire, & si non admittaris,
non teneris ad alia. Si autem in genere uo-
uisti religionem, tunc teneris alias tentare.
Sed est dubium, utrum teneris circumi-
re omnes conuentus & religionis? Appa-
ret.

Dubiū .

Soto, de iust. & iure. Tt ret

ret enim sic esse nam postquam votum emisit quod ex omnibus pendet, explorare omnes debes a quibus votum tuum pendet. In contrarium facit, quod tunc debes omnem totum peragere, quod quam molestissimum onus esset. Item si in conveniendis bene institutis non esset receptus deberes eum ingredi, ubi religio, iacet, quod tuae salutis non esse tuum. Respondetur ergo primum, quod unusquisque suam cum primis debet intentionem consulere qualisnam fuerit, nam si tantum fuit illis religionibus se addicere, quae sibi erant circumstantes & notae, non tenetur nisi easdem discutere. Quinimo licet quis se suam intentionem non restrinxerit, sed absolute vouerit religionem, non tenetur religiones omnes peragere, quoniam neque Galliarum ea de causa ad nos permeaverunt, neque ex nostris vltus ad illos. Alias deberes etiam vsque ad Graciam & Insulas eandem ob causam oberrare. Enimvero ius nostrum naturae circumspice docet, ut eiusmodi vota intra regnum nostrum & linguam sint adimplenda. Ecquis enim voueret, si ob id teneretur ignotas gentes inuisere? Quod si instantius scisciteris, utrum omnes saltem conventus in regione propria circumire cogaris? (Apparet enim id saltem ratio postulare, quandoquidem votum ex omnibus illis dependet.) Respondetur, neque tam late protendi obligationem, dum enim religioni te ante de voueris, tantum teneris illam bona fide adire. Haud tamen metaphysico aut dialectico significatu cum tota est adenda, ut vniuersi conventus visitentur, sed morali modo ille enim sic dicitur totam religionem explorasse, qui bonam partem circumiit, nempe si quinque aut paulo plures conventus ambiat, nam licet ex paucis iudicium ceterorum venari. Ex his quae dicta sunt, palam sequitur, illum qui aliquod habet impedimentum religionis, quod vel quando vouit non considerauit, vel post votum, siue cita culpam, siue sua culpa incurrit, liberum fieri ab eiusmodi voti obligatione quoniam ad impossibile nemo iure cogitur. Ut si forte eam religionem peculiariter vouisti, ubi neophyti non admittantur, cum id primum rescueris, neque illam neque aliam ingredi teneris. Idem si in ordo laboras perpetuo, aut alij perpetuo impedi-

mento subiectus es, quorum causa te iura repellunt, tutus es in conscientia, neque vlla leges dispensatione. Secus si impedimenta non sint nisi temporalia, ut si laboras quartana febre, illa abeunte tenentis. Vbi axioma illud theologum cuius S. Th. ad 3. q. 8. ar. 3. memini, memoriae mandandum est, nempe, quicquid faciendum votum impedit, si praesens esset, etiam emisso voto obligationem auferre. Verum tamen ne quae praemissa decipiat, ad obligationem voti referendum est, non ad impedimentum votum tatis voueris. Exempli gratia. Ille morbus, qui si dum vouebas, adesset, obligationem impedit, adueniens post votum eiusdem obligationem tollit. Attamen licet emisso voto aliquid difficultatis experiaris, quam si praenoces, non vouisses, non ideo voti obligatio cessat. Alias omnia diuincere matrimonia, omniaque expolientur religionis claustra. Quid autem si repellis, quia nescis Grammaticam, aut nescis officium aliud ut recipias inter professores, eos, an teneris Grammaticam discere, aut aliud officium? Ad hoc non est simpliciter respondendum, sed cum discretione. Enimvero dum quis votum edidit religionis, proponens illius esse ordinis, qui sacris immutatur, bona tamen fide arbitrabatur non requirit Latine scire, si id postea ab illo requiratur te vera non apparet obligatus Grammaticam discere, neque tenetur ad ordinem laicorum intrare, quoniam sua ignorantia videtur hominem excusare. Ac perinde si religionem vouit laicorum, non tenetur aliquid discere officium scire difficile, quae putabat non esse necessarium. Quando vero quis communi lege religionem vouit, nec arbitratur teneri Grammaticam discere, si modo facultas suppetit, quia sciebat id esse necessarium, vel teneri intrare in laicorum ordini deputetur. Dubium autem egregium superest. Vtrum repulsum passus, aut a religione exclusus, teneatur religionis regulam inquam possit, seruare, ac munera religionis implere? Dixerim repulsum aut exclusus. Nam repulsum est, qui non admittitur, exclusus autem, qui ob incorrigibilitatem habitum exutus pellitur. Neque idem est vtriusque iudicium. De priori ergo prius disputemus. Et loquimur de illo, qui bona fide procurauit religionem profectus, minime vero potuit. De quo pro parte affir-

Repon-
sio.

Scrupu-
lus.

Solutio.

Obie-
ctio.

SOTO
DE IUSTITIA & IURE
LIB. II
DII
13

Primū affirmatiua, scilicet quod nihilominus ad id quod potest obstricere maneat, arguitur. Puello quæ votum emisit virginittatis, postea illum florem sua amiserit culpa, debet nihilominus perpetuam seruare continentiam, vt hic S. Thom. & consentienter doct. asserunt, in voto autem religionis perinde ac in voto virginittatis includitur castitas, ergo qui religionem vouit, licet repellatur, tenetur perpetuam seruare continentiam, atq. adeo petere saltem debitū non potest. Secundo. Si quis voueat pauperibus decem erogare, aut aduentus ieiunia sustinere, non autem totum persoluere queat, tenetur quantum potest, ergo idem est ius de ijs, qui religionem vouerunt. Tertio: Dum quis votum solemniter confirmat, tenetur ad omnia officia & munera, quæ in eadē sunt religione constituta votum autem simplex, habet pro obiecto votum solenne, nam qui simpliciter vouet, tenetur iuridico, tempore votum solemnitate stabilire, ergo pariter tenetur eadem religionis officia in quantum valuerit, exhibere ac soluere. Quarto. Accedunt & text. de conuer. coniug. can. Quidnam. & can. Placet. in quibus eadem sententiam definitur. Casus enim prioris est, quod quidam inuita vxore religionem ingressus ac subinde ea ipsum repente in seculo reuocatus, post eiusdem vxoris mortem cogitabat ad secundas se transferre nuptias Alexander autem 3. de eadem re consultus, licet eum non rursus in claustra religionis coegerit, inhibuit, tamen ne secundam vxorē duceret. Idem deciditur in 2. c. de muliere: quæ putans maritum obijisse vitam, monasterium ingressa est, atq. inde postea a coniuco extracta, orbata postea viro, tentauit secundo nubere, & tamen prohibita est. His nihilō secius non obstantibus sub distinctione respondetur, quod si qui religionem vouit, continentiam in suo proposito expressit, tenetur in seculo permanens idem seruare, si vero nihil aliud quam religionem vouit, ad quam non recipitur, eo-que liber est, vt nihil in seculo teneatur religionis prestare. Probatur. Si huiusmodi persona vel ad castitatem tenetur, vel ad aliud religionis munus, aut hoc effectū virtute eiusdē voti, aut quia repulsam passus, impossibiles ei sit ingressus, neutrum istorum ergo Probatur minor. Si enim tenetur ratione voti, illa obligatio statim

a tempore eiusdem emissi inciperet, hoc autem vñs ipse falsissimū ostendit. Equis enim astruat, vt qui vñs simplex Carthusiensis suscepit, illico perstringatur & psalmos recitare, & a carnib. abstinere? Quod autem ratione repulse teneatur, multo est improbabilius. Nam illa repulsa non fuit in eius potestate. Quare neque ipsum nouo vinculo irretiuit, nullo ergo pacto tenetur in seculo vllum religionis munus soluere. secundo id arguitur, legitima causa patefiat. Nemo virtute voti obligatur nisi ad id quod est proprium eius obiectū, illius autem qui religionem simpliciter non nit, proposita fuit tantum religio ergo ad id tantum tenetur, quod si soluere non potest, immunitas a voto fit. At vero contraria forte in surgis. Qui obligat ad aliquid, simul & ad id obligatur, quod inde subsequitur, vt in religione instituta, is qui religionem simpliciter vouit, cūcta alia in virtute vouit. Hoc autem argumentum, non solum non est contrarium verum & fauet sententiæ nostræ. Etenim qui statum aliquem pollicetur assumere, non se obligat ad leges illius status quouique statum illum re vera assumat, quia non exprimit in suo voto obligationē ad peculiare leges illius status. Cum ergo religio status quidam sit, licet illum fueris assumere pollicetur, quousq. illum assumes, non teneris ad eius leges, quippe quæ non obligant nisi eiusdem status professores, vt potest qui ad illas se expresse obligauerunt. Exemplum est in Christianismo. Vniuersi enim mortales Christianismum suscipere tenentur, & tamen quousq. per baptismum illum profiteantur, non tenentur ad leges nostrorum sacramentorum, neque ad alias nobis peculiare quæ non sunt de iure naturæ. Eodē itidem pertinet illius exemplum, qui emisit votum suscipiendi sacros ordines, haud enim tenetur ecclesiasticos psalmos recitare antequam sacris initiatur, atque adeo neq. castitatem seruare, nisi quatenus diuina lege prohibetur. Idem ergo est de illo, qui religionis simplex votum fecit. Potest enim mutuum ius non solum conungi redere, verum & sibi vicissim petere. Et per hoc soluitur argumentum superius obiectum, Haud enim valet consequentia votum solenne obligat ad singularia religionis statuta, & illud est obiectum voti simplicis, ergo & simplex ad eadem obligat.

Secūda probatio. Obiectio.

Solutio.

Ad argu- menta facta in contra- tium.

Nam votum solenne est completiuū quod aiunt, nempe status professio, quo quisque expresse dicit vouere obedientiam, castitatem, & paupertatem, & leges obligant professos; simplex autem non obligat nisi vt statutum suscipias. Ac perinde respondetur ad illos canones supra citatos de conuersi coniugato. Illi nanq. vota solenniter ediderant promittendo expresse castitatem, & ideo in quantum se inuito coniuge potuerunt obligare, ad stricti erant. Poruerunt autem se obligare, vt nunquam conjugalem vsum periret, & ideo prohibiti sunt ad secundas transire nuptias. Sed quia quantum ad alia voti non tenebat, non sunt de sanctis coniugibus, in religionem reuocari. De alio autem argo, nempe de illo qui multum vouit, qui perinde si totum non valet, debet soluere partem, nullum ad re assertur exemplum, quoniam qui vouit totum, formaliter vouit partem. At vero de illa quæ suam virginitatē Deo dedicauit, distinguendum est. Bisariam enim vouere quis potest virginitatem. Vno modo ad ipsam proprie respiciens, ita vt sua non fuerit intentio nisi a prima. Venere abstinere, nam vsu hoc venire solet. Et tunc illa perdit non tenetur amplius ad castitatē, quia suam penitus propositum non fuit nisi vt carnis integritatem custodiret. Si autem simpliciter & absq. vilo moderamine votū emisit virginitatis, tū illa etiam corrupta nihilominus tenetur ad castitatem, quia votum eiusmodi simpliciter est negatiuū, puta virum nō cognoscere. Quare quoties illum experitur votum violat. Ob idq. nullum inde exemplum ad illud deducitur, qui religionem vouit. Quod si hic obiter scisciteris, vtrum illa, quæ vouit non nubere, teneatur subinde ad votum castitatis, vt quoties fornicetur, dupliciter peccet, apparet enim inde sic esse, quod ideo mulier non nubet vt caste viuat. Respondetur nihilominus eiusmodi votū ex sua natura, nisi aliud exprimitur, non obligare ad castitatem. Est enim castitatis materia duplex. Altera quæ opponitur luxuria. Et hæc est cōmunis materia præcepti & voti ad quam ideo obligat, qui religionem profiteretur altera vero est supererogationis, quæ est proprie materia, vt pote a toto conjugali abstinere. Et quæ tantum vouet non nubere, ad hanc solam se obligat, scilicet nō opponere religioni obstaculum. Quapropter

si fornicetur simplici flagitio delinquit. Quod autem si eo proposito non nubere coueret, vt licentius scortetur. Respondetur votum hoc nullatenus esse obligatorium, eo quod est de re mala, obiectum enim tunc quod est non nubere, refertur in malum finem, atque ad eo vitatur. Ea propter neq. nubendo neq. fornicando transgreditur illa votum. Hactenus de illo disertum est, qui citra suam culpam impossibilitatem incurrit, implendi voti. Sequitur ergo vt de illo dicamus qui sponte illud fecit impossibile. Vtrum vide licet qui post emissum simplex religionis votum uxorem duxit, teneatur in quantum potest castitatem seruare, puta debiti non exigere? Videtur enim hæc ratio id petere. Nemini sua culpa suffragari debet, neq. suus patrocinari dolus, eulmodi autem homo sua culpa viam occlusit implendo voto, ac perinde in eius fraudem uxorem sibi associavit, manet ergo in quantum potest ligatus. Atq. hæc opinio, propter hanc rationem amplexantur Iuriconsulti. Vnde Syluest. in verb. votum. 2. §. 1. cum ceteris similibus, ait eiusmodi personam impediri a complemento voti, quia ad debitum reddendum tenetur, quasi competentem habere non posse petere. Nihilominus contraria sententia, nempe quod possit etiam petere, amplectēda est, quam hoc loco Casus merito statuit, quādoquidē ratio proximè facta eiusdē vrbis de vtroq. mulier, seu citra culpam seu ex culpa impossibile fecerit votū religionis implere tenebatur enim ille cōtaxat, vt præmissimus statum illum suscipere, qui penitus fuit suo voti obiectum. Nam cum statuta religionis solos professos perstringant, ad illa non tenetur quod illa fuerit expresse professus idq. iam insuper sic confirmatur. Religio tribus votis constat, scilicet obedientiæ, paupertatis, & castitatis. Qui autem simpliciter vouet, illa non explicat, sicuti qui vouet solenniter. Quare ad illa nondum tenetur. Quis enim te audiat si asseueraueris quod qui religionē diui Francisci vouit, postquam rei vrbis mancipatus est, teneatur bonorum dominium & possessionem abdicare? teneaturque ad ieiunia & alia obedientiæ obseruare quæ in seculo præstare poterat? Si ergo ad alia duo non tenetur, si vt neque ad votum castitatis. Ex hac autem definitione alia emergit dubitatio, vtrum Equi

Primū
arg.
Secūdu
argum.

Quæst.

Risio.
Scrupu
lus.
Solutio.

Dubitatio alio modo.
Solutio.
Argum.

non modo religionis ingressum vouit, verum & perseverantiam usque ad mortem, citra solemnitatem tamen, & nihilominus sponte matrimonij se nodo implicuit, ad aliquid præ illo teneatur qui non nisi ingressum vouit? Et ratio dubitandi est, quod iste formaliter vouit suum votum solemnitate firmate, & ideo apparet ad castitatem sibi impossibilem teneri scilicet ut uxorium debitum ei petere non liceat. Cetera de hac re multarum verba iudicio meo superius canea. Fateor enim me non percipere, quidnam nouæ obligationis votum perseverantia uoto religionis accuulet, triplici enim forma fieri votum simplex potest religionis. Vno modo, ut quis voueat tantum ingredi, non quidem animo perseverandi, aut solemniter proficendi, sed statim exundi. Et hoc a bituro esse vanum, ut ait Palud. 4. dist. 38. q. 4. Nam est obediendum id fieri gratia tantum verecundia, nihil ad religionem hoc refert. Secundo modo, ut in obiecto voti ponatur perseverantia & solennis professio. Tertio ut simpliciter voueatur religio. Et censeo secundum votum nihil tertio adhibere vinculi. Nam qui religionem absolute vouit, votum illud secundum iura emittit, tam diuina quam humana, ius autem diuinum est ut voueat ea intentione, ut verè efficiatur religiosus, atque adeo ut perseueret usque ad mortem, iura autem ecclesiastica tempus indulgent probationis, ut si experimento bona fide didicerit non sibi religionem congruere, non suscipiat, quod ferre nequit. Quapropter est terque quaterque vouedo addas perseverare, semper intelligitur, nisi tempore probationis experientia te aliud admouerit. Atque adeo post tale emissum votum, seu ad professionem sine tua culpa non admittaris, seu tua sponte matrimonium contraxeris, non arctius non seculo restas obligatus quam si simplex emisisses religionis votum. Et ad argumen. in contrariu respondetur quod quamuis voueris perseverare seu religionem proficere, non obligas nisi ad profitemdum secundum iura. Et ideo quousque fueris professus, neque ad castitatem teneris neque alia statuta. Superest hic demum de illo dicere, qui post solenne votum, ceu in corrigibilis a monasterio pellitur vtrū tutus maneat in conscientia, postquam vi expulsum est, & obiectus. Respondetur, quod

Dubitatio de exclusio a monasterio pp. corrigibilitate.

Adquatū arg. S. Tho. De tempore quo votū red dendum.

quamdiu per ipsum steterit quò minus recipiatur, non est tutus, sed teneatur emedare sese, & in via redire, quoniam cum ex culpa sua fuerit exclusus, quamdiu in illa perseuerauerit, versabitur in periculo. Si autem correctæ vitæ ad claustra rediens non admittatur, tutus manet in seculo. Quod si scisciteris, an teneatur in seculo religionis vota seruare. Respondetur. A voto quidem obedientiæ absolutus manet, postquam prælatus eum reiecit, ac subinde a voto paupertatis, quando quidem conuentus eum non alit. Ac perinde a persoluedo officio diuino, nisi fuerit in facri atque a ieiunijs & alijs annexis religioni, siquidem illorum non fecit votum expressum neque ad illa tenebatur, nisi ratione religionis, a qua expellitur, sed tamen a voto castitatis non eximitur, eo quod expressè illud emisit, nec prælatus potuit ab eo illum liberare. Quid autem si ante indutum habitum vouerat religionem in genere, vtrum sic, exclusus ab hac religione, teneatur ad aliam correctus transmigra? Re vera ratio id videtur conuincere. Nam sicut ille, qui non huc admittitur, teneatur aliam religionem explorare, ita ille teneri videtur, qui post professionem expellitur, Et ita libentius censerem. Quamuis forsitan dici possit, quod per votum tollente huius religionis cessauit illud simplex generale, & ideo si huc postea non recipitur, liber ille est priorius. Sed tamen prior tenentia mihi probabilior est.

In solutione ad quartum submouetur dubium de tempore adimplendi voti. Ad quod S. Tho. solum responder quod qui se obligare proposuit, ut omni procul aora illud impleret, tenetur statim: qui vero ad certum tempus, vel sub certa conditione id proposuit tenetur tunc. Verum tamen si exactius responsum desideras, sic accipito. Trifariam quis potest votū edere, scilicet aut tempus constituendo, aut conditionem supponendo, aut simpliciter absq. vilo additameto. Et quidem primum membrum, subdistinguedum est, nam si vouisti certo tempore quidquam facere, idque temporis illius intuitu, ex deuotione scilicet illius, ut cum vouisti ieiunare in vigilia Corpus Christi, vel aduentum, teneris tunc temporis sub pena mortalis culpæ. Quod si tunc non exolveris, non teneris alio tempore ieiunium supple-

re, eo quod animus tuus ad illud fuit tempus propensus. Perinde. n. tunc censendum de uoto est atque de lege, quae singulariter quadragesimalem ieiunium iubet. Si uero adiectio illius temporis non fuerit propter eius affectionem, sed ut principali uoto limen poneret, tunc tenetis quidam illo tempore, sed nihilominus illo transacto obligatio non aboletur, quin alio tenearis. Ut si uouisti religionem intra annum ingredi, del. tibi tibi dabitur nisi illo anno promissum reddas Domino Deo tuo, & nihilominus illo perextito eandem tenetis suscipere religionem. Res est clara. Conditionale autem uotum non uno, sed duobus fit modis. Est. n. alterum sincere conditionale, alterum uero poenale. Conditionale est, quotiescunque homo ad rem aliquam affectus est, sed quia impedimentum sibi obstat uel facultas non suppetit, uouet sub conditione. Ut si uoueas post mortem matris quae tibi erat impedimento religionem intrare, aut post mortem patris suppentibus tibi numis peregrinari, aut si tibi tale Deus beneficium contulerit, orphanam dotare. Poenale autem est, quando non eras tali rei affectus neque tibi erat cordi, immo quia exosa est & in uisa tibi, adigis te uoto in illam crucem, si in re tibi forte aliqua peccare conigerit. Ut cum uoues si luseris, aut si adulterium feceris religionem ingredi. Hoc. n. licet formam habeat conditionalis uoti, est tamen poenale, quoniam directe uotum non est religionis, sed non ludendi aut non aduherandi, poenam n. adiecit ut uel caueres, uel post factum reipsum castigares. Ea propter inter haec uota una est compertissima differentia, & uita hic aperta conuenientia, sed una restat controuersia. Differentia inquam est, quod ante positam conditionem, quando uotum est religionis aliudve ex tribus Pontifici Maximo reseruat, super pure conditionali non potest nisi per ipsum Pontificem uel per concilium dispensari, in poenali autem potest per episcopum. Ratio est quod in priori illud, quo directe fertur uotum, est religio, uotum autem poenale non recte fecit, ut praemissimus, nisi in illud proximum obiectum, quod est non ludere, aut non adulterari. Quare qui in illa dispensari potest, ualet etiam in poenam ex transuerso apositam, quantumuis sit religionis. Conuenientia uero est, quod utrunque posita

conditione obligat, neque de hoc uolito contouertitur. Quod ergo sub iudice restat, est, utrum posita conditione poenale uotum nequeat nisi a summo Pontifice dispensationem suscipere, perinde atque aliud conditionale. De quo q. 4. sub titulo dispensationis, artic. 3. dictum sumus. Videtur. n. eodem modo esse indispensabile, quandoquidem uirtute uoti obligatio iam tunc religionis exorta est. Ad quantum facile respondetur. In primis neminem posse alio suo uoto obligare, neque filium, neque uerum, neque aliter subditum, quoniam uotum est religionis actus qua quis suam propriam offerit Deo uoluntatem. Quare si uouisti filium alicui templo offerre, tenetis illum ducere, ille autem solum tibi filiali obedientia tenetur parere, nullatenus tamen ex vi religionis. Rursus, qui per se uotum implere non potest, si personale est, nullatenus id tenetur praestare per alium, si quod in uoto semper intelligitur possibilitatis conditio, tunc quod peronale uotum fit propter propriam macerationem aut afflictionem corporis, aut ad excitandum deuotionem, aut patet in uoto ieiunij aut peregrinationis. Haec autem nemo per alium assequitur. Secus, si non est uotum mere personale, ut si in subsidium belli Hierosolymitani personam unam uouisti, & tu non potes, debes aliam mittere. Rursus, si uouisti monasterium aedificare, aut uirginem dotare, quod uincens non peroluit, tenetur haeres tuus si bona illi reliquis, ut ait Palud. 4. dist. 38. q. 3. Pro quo facit l. 2. ff. de pollicita.

ARTICVLVS II.

Utrum uile sit expedire uotum.

Post uirtutem uoti obligandi sequitur de alia, quae est eius uilitas. Utrum scilicet aliquid nobis emolumentum afferat. Et arguitur a parte negatiua. Nemini expedit priuare se optimo bono, quale est libertas. Hac enim homines ceteris animantibus praestamus, quare nullo est auro aestimabilius, hac autem homo per uoti necessitatem nudatur, ergo uouere non est expediens. Secundo. Nemini conuulium est periculum sese obijcere, qui autem uouit, periculo exponitur extra quod erat.

Vnde

Votum
conditio-
nale.
Votum
poenale.

Dña in-
ter uotū
condōna-
le quan-
tū ad di-
spensabi-
litatem.

SOTO
DE IUSTITIA
LIB. I.
DE LEGIBUS
DIT
13

Augu. Vnde Aug. in epistola ad Arment. & Paul. Quia iam, inquit, vouisti, iam te obstrinxisti. Aliud facere tibi non licet. Non talis eris, si non feceris, quod vouisti, qualis masculis si nihil tale vouisses. Minor tunc cesses, non prior. Modo autem tanto (quod ab illi) miserius, si fidem Deo frögeris, quanto beator si perfolueris. Tertio arguitur.

Argo 3. Paulus. Consilium est Paul. 1. ad Corin. 4. ut imitatores eius simus, sicut ipse est Christi, Christus autem nullibi legitur aliquod vouisse, neque Apostolorum vllus ergo nihil in vouendo emolumentum inest. In contrarium, autem est Psal. ille, Vouete & reddite Domino Deo vestro.

Concl. tertia. Ad quæstionem hanc vnica eamque cõpertissima conclusio respondetur. Vouere vtile quidem est, non tamen Deo, sed nobis. Probat. Alia ratione homini quidpiam promittitur, quam Deo, homini enim aliquid promittimus, quod non solum beneficium conferre, vtile illi est, verum & ipsam ei pollicere. Nam sicut re ipsa collata iurantur, sic & promissione fit certior futuri beneficii, vnde sp̃e generat, quam pro alio beneficio ducit. Quapropter non solum conferenti, verum & promittenti gratia exhibentur. Deo autem ut nihil inde commodi accrescit, quod aliquid ei conferimus, eo quod nostrorum bonorum non indiget, ita neque vtile est, ut ei aliquid polliceamur. Scit enim occultatius quam nos quidnam ei simus exhibituri. At vero vtrumque nobis vtile est, nam per hoc quod ei aliquid exhibemus nobis ipsi augemus præmia, ei vero tantum extentior sit gloria. Vnde Augu. in eadem epistola, Benignus exactor est, & nõ egenus, & non creicat ex redditibus, sed qui in se faciat crescere redditores, nam quod ei redditur, reddenti additur. Inde autem, quod illi quippiam polliceamur, hoc nobis accrescit lucrì quod voluntatem nostram in bonum dirigimus & firmamus, ut mutare iure, neque vnus animum. Est ergo exitus, non quidem sua sed nostra vouere.

Corollarium. Corollarium conclusionis huius est salutare esse alijs consilium et voueant. Attamen tam conclusio quam corollarium intelligitur in genere, & lex obiectio, nam speciatim non singulis est semper commodum. Quid quidem non ex natura & qualitate voti descendit, sed ex imbecillitate & defectu personarum, nempe quia sibi non

sunt constantes ut voti arduitate cuincedere valeant.

Igitur inter Catholicos adeo res hæc euidentis est, ut nisi cum hæreticis nulla nobis pugna reliqua fiat. Est ergo primum supra factum arg. quo hæretici, ut nouissime Lutherus in impio sub lib. De vobis monast. contendunt, perniciosum esse ut vere tatum abest ut sit vtile. Verba sunt Lutheri in eod. lib. Et paulo post Votum, inquit castitatis & totius monastice, si pium est, debet necessario secum inuolueret libertatem tursus omittendi. Et potest hæc hæresis fucari ex verbis Christi. Qui potest capere capiat. Si omnis perfectus esse. Et ex illo Pauli, præceptum Domini non habeo consilium autem do. Et ratio, inquit est: quia priuamus non libertate, quia iusti debent seruire Deo, & non sicut mancipia. Et inde inscripsit alium nefarium librum de captiuitate Babylon. sic enim appellat. Ecclesiasticas traditiones. Respondet ergo S. Th. quod sicut non posse peccare non dimittit libertatem, ita neque necessitas firmatae voluntatis in bonum qualis est necessitas voti. Ad huius autem liquidiorum intelligentiam notandum est, duplicem esse necessitatem agendi, alterum quidem naturalem, qualis est in brutis animantibus & in rebus inanimis. Et hæc prorsus tollit rationem laudis & meriti. Altera est necessitas obligationis. Et hæc non tollit meritum, sed auget. Alias inconscie atq. in nostram perniciem nos Deus legibus obligasset. Quod si altissimam rei huius rationem desideras, ex sine libertatis tibi liceat perpendere. Animvero etsi liber as nostra, naturalis nobis sit tamẽ auctor ipse nature Deus in hoc nos atque angelos liberos creauit, ut opera nostra digna essent laude, & præmij merita apud ipsum. Opera enim naturalia, ut modo dicebamus, merita esse nequeunt. Ad hoc igitur nostram condidit libertatem, ut cum malum facere possimus, facientes bonum, mereamur vitam æternam, quam si nobis absq. vllis prorsus meritis neg. nostris neque Christi contulisset, fore illo accidētario gloriæ caruisset, quod est mereri quod habet. Nam præstantius est mereri, quod non habes quam id habere quod nõ mereris. Vbi ergo libertas nostra in bonum figitur, ut non peccet, nihil libertatis perdit, quia figitur in id, ad quod creata est. Quapropter neque Apostolo-

Luther.

Motiuu

Lutheri

Solutio.

S. Th.

Fit liqui

da solu

tio San.

Thom.

runt voluntas in bonum confirmata vllam perdidit libertatem, ac multo minus beati longeq. minime Christus, qui licet ad vtrumlibet haberit libertatem, non tamen ad id, quod malum est in sensu composiro.

August. Vnde Augu. in eadem ipsa epistola, Felix, inquit, necessitas est, quæ in meliora compellit. Vnde illæ auctoritates supra citatæ quibus Christus ostenditur liberam reliquisse familiam suam ad consiliorum opera, perperam ab hæreticis intelliguntur, quali nos prohibuerit ne voto nos ad illa cõsecraremus. Legitimus enim sensus est, quod voluit nos illorum præceptionibus deincere, qui tamen voto se voluerit ad illa perstringere, hoc ipsum consilium est saluberrimum. Alioqui nullus esse: monachorum fixus status, si cuiilibet prohibito factus abire, sed hoc ipsum est quod ipsi moluntur. Aliquem tamen tibi forte scrupulum verba S. Tho. iniiciant, quibus comparat necessitatem voti illi, quæ est nõ posse peccare, cum tamen votum de opere su pererogationis sit, cuius contrarium non est peccatum. Respondetur tamen non eo illa quidem verba retulisse, vt affirmaret votum esse firmitatem non peccandi, sed vsu est similitudine, quod sicut stabilitas non peccandi in Apostolis & beatis non minuit libertatem, ita neq. firmitas faciendi opus consilij, quod est maius de maiori bono. Ad secundum respon. per distinctio nem. Duplex enim est periculum alterum, quod ex ipso facto nascitur, cui quidem re obijcere non est consilium. Vt cum quis se ponti committit ruinam minanti, aut inter cornua se projicit truci tauri. Sed alterum est periculum non quidem ex facto ortum, se ex hominis fragilitate & languore. Et huic se hominem gratia melioris boni offerre, non solum non est semper temerarium, verum & non nunquam expediens, vt equum ascendere, vt expediens inter absolutus, licet ob segnitatem tuam possis inde eadere Item neq. est temerarium periculis te committere, quæ ex euentu solent evenire. Ait enim Sapiens Eccl. 11. Qui obseruat ventum non seminabit, & qui considerat nubes, nunquam metet; periculum autem voti non est prioris generis, sed posterioris puta quod vir constans & strenuus superare potest. Vnde in eadem epistola August. Non te inquit, voluisse peniteat; imò gaude iam tibi non licere, quod tum tuo

detrimento licuisset. Ad tertium responde tur, quod Christo nulla ratione vouere cogebat: tum quod Deus erat, tum quod in quantum homo constâtissimam habebat voluntatem in bono, ceu comprensor existens. Vnde illud Psal. Vox mea reddam in conspectu timentium eum, non de sua ipsius persona, sed de corpore, quod est ecclesia intelligitur. Apostoli vero vota paupertatis & reliqua susceperunt, vt Mat. 19. colligitur, vbi ait Petrus, Ecce nos reliquimus omnia & sequuti sumus te, quid ergo erit nobis? De quo latius. q. 3. & 6.

ARTICVLVS III.

Virum votum sit actus latræ suæ religionis.

CVm in quaestione hac de voti virtute sermo versetur, quaeritur, cuiusnam sit virtutis officium? Et arguit primo, quod nullus sit sp̄ialis opus. Omne opus cuiusq. virtutis, vt supra dictum est, potest esse voti materia, cuiusdem autem virtutis esse videtur promittere, & facere, ergo cuiuscunque virtutis est, suam vouere opus, atque adeo non est specialis, virtus.

Secundo, illa est solum religionis virtus, vt in de Officiis auctor est Tullius, qua cultus Deo ceremoniamque offerimus, qui autem aliquid Deo vouet, tantum promittit, ergo non est religionis actus.

Tertio: Religionis cultus soli Deo exhibendus est, cui latræ datur, votum autem non solum Deo, verum & sanctis fit, imò & prælatis quibus religionem professuri, obedientiam promittunt, ergo votum nõ est religionis actus. In contrarium est illud Hsaiæ 16. Colent cum in hostijs & muneribus, & vota vouebunt Domino, & solent vbi colere, quod est religionis, per id exp̄tatur quod est vouere.

Ad intellectum quaestionis huius notandum est, actum quemlibet studiosum hirsuriam esse posse alicuius virtutis, videlicet, & elicitus, & imperatus. Ille enim actus elicitur a virtute, qui est obiectum formalis eiusdem virtutis. Sic enim credere est actus elicitus fidei, & restituere alienum, actus elicitus iustitiæ. Instar actuum potentiarum. Visio enim elicitur a visu, quia est sensatio coloris. Ille autem actus imperatur a virtute, quod elicitur per imperium illius mouentis aliam virtutem propter suum finem, vt de quantum

Scrut. Jus i ver bis San. Thom.

1. solutio.

A d secũ dũ arg.

August.

SOTO
de Iustitia
Legibus
III
13

iniunium, quod elicitur a temperantia tunc imperatur a charitate quando mouetur homo ad ieiunandum, non solum quia actus est temperantia, sed propter amorem Dei sicuti & in viuis, dū quis furatur propter mœchiam, furtum quod elicitur ab iniustitia, imperatur a luxuria. Dum ergo queritur de aliquo officio cuiusnam virtutis sit, non inuestigatur cuius imperio, fiat (nam à multis potest imperari) sed cuiusnam sit actus elicitus. Et hoc est quod de voto impræsentiarum percontamur. Ad quod vnica conclusione responderetur. Vouere est actus elicitus religionis, tanquam Deicultus: Probat. Votum est ordinatio quædam & obligatio eorū, quæ homo vouet in obsequium cultumque diuinum. Hoc enim sonat ipsum quod est Deo promittere, ordinare autem & offerre quodcunque opus in Dei cultum, est actus religionis ergo eiu'dem virtutis est vouere. Monstratur minor. Opus cuiuscunq. virtutis Deo potest, ceu sacrificium offerri, vt ieiunium, elemosynæ erogatio, & quicunq. actus ceu fortitudinis ceu temperantia, &c. Huiusmodi autē ordinatio & oblatio non tribuuntur ipsis virtutibus imperatis, a quibus illi actus eliciuntur, sed virtuti imperati, qualis est religio, ergo vouere est actus elicitus religionis. Vna autem tibi forsitan dubitatio ex his oritur. Quod cum ordinare & referre aliquid in Deum, non soli religionis virtuti, verum & charitati, eidemque præcipue competat non magis inde colligatur, vouere esse actum religionis, quam charitatis. Respondetur autem hoc non inferri ex eo, quod vouere sit ordinare & referre aliquid in Deum, sed ex hoc profertur, quod sit aliquid offerre Deo ad eius reuerentiam & cultum. Itaq. prima differentia est, quod charitas refert opera in Deum tanquam in finem. Ieiunij enim oramus, &c. propter Deum, quæ quidem præpositio, finem designat. Sed tamen vouemus eadem opera Deo, vbi Deum non exprimimus sub forma finis, sed sub forma illius cui aliquid offerimus. Itaque Deus ponitur in obiecto religionis, sicuti in obiecto fidei. Secundum discrimen est, quod charitas habet Deum pro obiecto tanquam amatum, id est, cui bonum in communi volumus & nolimus malum, religio autem tanquam id cui reueremur & obsequimur nos nosque illi cultu offerentes,

votum ergo non solum ordinatum est in Deum, sed in reuerentiam eius & in cultum.

Primum igitur argumentum veritatem conclusionis apertorem facit. Respondetur enim quod est id quod cadit sub voto, tanquam eius materia, vt ieiunare, & seruare continentiam, sint actus elicti aliarū virtutum, tamen illorum votum non elicitur nisi a religione. Contingit tamen nonnunquam vt non solum votum, verū & actus ipsi deuoti eliciuntur a religione, vt cum uoues orare, & sacrificare. Nam orare, est actus religionis. Itaque quandoque votum est actus religionis solum ratione formæ, quia ipsa promissio elicitur a religione quandoque vero ratione formæ & materiæ, scilicet quando actus ipsi promissi ab eadem eliciuntur uirtute. Emergit hoc autem dubitandi ratio, vtum illa sit voti transgressio, quæ duas includat culpas, alteram scilicet contra specialem uirtutem, a qua elicitur, atque alteram contra religionem, per quam Deo offertur. Expli gratia. Vouisti ieiunare, vtum non ieiunans & contra continentiam delinquas, & contra religionem. Item vouisti Deo vt obedires prælato, vtum & uirtutem obedientiæ uiolens, quæ est iustitia, & rursus voti religionem? Est enim argumentum, esse peccatum duplum, eo quod, vt ante præ diximus, votum est quædam particularis lex quam sibi uouens præscribit, lex autem quidquid præcipit, constituit in aliquo uirtutis genere, vt dum præcipit quadragesimam ieiunare, constituit illum actum in genere abstinentiæ. Sicuti & lex diuina præcipiens coniugibus non se inuicem defraudare, constituit illum usum in genere continentia, ergo & ieiunium uouens constituit illud in eodem uirtutis genere. Et præterea in genere religionis, quare eius transgressio geminum erit delictum. In contrarium autem est, quod communi iudicio non censetur nisi unicum peccatum contra votum. Ad hoc responderetur quod transgressio voti ex natura sua unicum est peccatum. Vbi ad notandum est quod actus ille qui voto, vt materia subternitur, potest esse constitutus in genere uirtutis, aut per legem aliam seu diuinam seu naturalem, seu humanam, aut per solū uotum. Si priori modo, congemnatur peccatum, si uero posteriori, non est nisi simplex. Vouisti

Ad primū arg.

Dubitatio.

Argu.

Solutio.

Conclusio.

Dubitatio.

Solutio.

Vouisti honorare parentes, aut confiteri aut ieiunare. Quadragesimam, quia iam secluso voto opera erant singularium virtutum, si trāsgrederis bifariam peccas. Vouisti autem ieiunium in vigilia corporis Christi, Fateor quidem te constituisse illud opus in genere abstinentiæ, sed tamen quia non aliter quam per votum, ruptio ieiunij non est nisi simplex peccatum. Pari modo si puellæ dotem pollicearis, cum iā humana sis adstrictus fide, si eandem pollicitationem religionis voto cōfirmes tūc fracta fides duplum erit peccatum, scilicet tam contra humanam iustitiam, quam cōtra religionem. Dum autem soli Deo vouisti elemosinam facere si non satis, solū contra votum peccas. Hinc ergo fit simpliciter religioso crimen, non obtemperare præfecto, quia licet illud obsequium constitueris in genere obedientiæ, non tamen nisi per solum uotum. Haud enim obedientiam prælato uoues, sed Deo, quod eris prælato obediens. Ad secundum respondetur, quod licet ille qui uouet, nondum det, si dare ad promissum referatur, quia nondum dat quod promittit, dat tamen illud in causa, quia obligat se, quæ quidem obligatio, uirtute continet rē promissam, tamen si etiam reuera det suam mentem suamque uoluntatem, quam Deo mācipata. Tertium argum. querit, utrum uotum quod fit sanctis vel prælatis, ad religionem pertineat quandoquidem religio solum Deum habet quo obiecto. Et quidem de re nemo hæsitat, sed modus latet.

Ad secū
dū arg.

Tertiū
argum.

D. Tho.

Atqui S. Thom. nihil discriminat inter uotum, quod fit prælatis, & illud quod fit diuis. Nam utrumque censet promissionem factam hominibus, quæ non pertinet nisi ad humanam fidem. Sed utraque inquit, esse potest materia uoti, quatenus id ipsum quod homini vel Sancto promittimus offerimus Deo. Itaque uotum quod facimus Beate Virgini, ut in sanctorum culmine exemplum sta uamus, non cum uotum, nisi quia quod ipsi promittimus, offerimus Deo nimirum ei pollicentes, q̄ hoc vel illud faciemus in honorem Virgini sicuti si Deo me uouesem puellæ largiturum dotem, aut aliam habiturum honorem. At uero non est mirum, si hanc S. Thom. doctrinam alicui, non quidem falsa, sed tamen cura censeatur, nam usus uouendi sanctis aliam præterea rationem

præ se fert. Haud enim cum quis uouet Virgini, aut D. Petro, aut D. Iacobo peregrinationem, uouet formaliter Deo, talem honorem Diuo exhibendum. Non inquam hoc illo pacto uouet, quo religiosus dum ait Præposito, Voueo Deo, quod tibi obediens, sed uoueo Virgini, & uoueo Petro. Quin etiam religiosi vna cum Deo componunt sanctos dicentes. Promitto obedientiam & Beate Virgini, & beato Dominico, aut Francisco. Dicamus ergo, sanctos duobus modis exilimari. Vno seu homines aut Angelos, qui pure sunt creaturæ. Et isto modo uera est sententia S. Thom. quod promissio illis facta, non est uotum nisi offeratur Deo. Secundo uero modo consideratur, ut Deus est in illis, non quomodo cunq̄ue per gratiam, ut in uiatoribus, sed per gloriam, quasi in his, qui ratione status suam ipsius præsentem diuinitatem participant. Et sic uouere sanctis, est honore Deo, qui est in ipsis. At uero S. Thom. hunc modum forsitan non inconsulte præterijt, sed eo quod sicut orare sanctos nō est orare Deum, sed diuersa est ratio, ita alia est ratio uouendi sanctis, quam Deo. Sed tamen ubi de catholico sententiā uenit, uana est de nomine disceptatio.

ARTICVLVS IIII.

*Utrum magis sit laudabile & meritorium
facere aliquid ex uoto, quam
absque illo.*

Cum articulo secundo definitum fuerit, uouere esse uolē, & ita tertio, esse actū religionis aptissima subsequitur questio, utrum opus uoti cumulationis sit laudis ac meriti quā si fieret absq̄. Nam ex illis apparet hoc subsequi. Arguitur nihilominus a parte negatiua auctoritate. Prosper, lib. 2. de uita contemptiua. ubi ait. Sic abstinere & ieiunare debemus, ut non magis necessitate ieiunandi subdamus, ne iam non deuoti, sed inuiti rem uoluntariam faciamus. uotum autem necessitati non subdit, ergo præstantius est absque uoto operari. Secundo arguitur ex illo Apostoli 2. ad Corinth. 9. Vnu quisque prout destinauit in corde suo, non ex tristitia aut ex necessitate. Hilarem enim datorē diliget Deus. Uotum autem, ut crebro uia uenit, tristitiam generat, idque ob necessitatem,

Aristot. tatem. Nam ut 5. Meta. tex. 6. & 1. Rhet. c. 1. auctor est Arist. necessitas eo qd voluntatem premit, iustitiam inferri, ergo excellentius est opus absque voto. **Tertio** Votum ad hoc est necessarium, vt voluntas in eo firmiter quod spondet, firmari autem immobilis nequit, quam dum tem facit ergo melius est sine voto facere. Nam tunc firmiter est res quam dum promittitur. In contrarium autem est momentum illud Dauidicum. Vouere, & reddere. Cuius solentis interpretatio est, vouere esse consilij, consilium autem vt præmissimus, de meliori est de bono ergo melius est ex voto operari, quam extra votum.

Titulus vtrunque de opere voti meditato quaerit, si vtrum sit magis laudabile, vt qn extra gratiã est mortaliiter bonũ, & an sit magis meritum, at puta qn sit in charitate. Et S. Tho. vnica respondet affirmatiua conclusione: quam tribus rationibus corroborat. Conclusio est. Maiori laudi ac merito tribuitur opus ex voto, quam absque ipso exhibitum. Primo probatur ex virtutis obiecto. Opus nanque nobilioris virtutis, excellentioris est tam laudis, quam meriti, quare actus inferioris virtutis, dum a superiori imperatur, præstantior fit, vt si ob charitatem temporate agas, virtus autem patrie, in qua hoc quod est vouere, collocauimus, est virtutum præcipua, vt puta in cultu Dei; posita, ergo actus ab illa per votum imperatus præstantior est, quam qui fit sine voto. Vnde Aug. lib. de Virg. Neq. ipsa inquit uirginitas, quia uirginitas est, sed quia Deo dedicata est, honoratur, quam si uet & conseruat continentia pietatis. Secundo id rursus confirmatur ex ea re, quæ exhibetur. Nam qui opus extra uotum facit, solum actum Deo impendit, qui uero ex uoto non actum modo, uerum & potestatem, addicit enim ei mancipatque suam uoluntatem ac libertatem, ut deinceps iure nequeat secus facere. Sicuti qui fructiferam arborem alteri conferret, ut in lib. 1. de similit. auctor est Ansel. plus elargiretur, quam qui solos donaret fructus. Qua uniusque ratione promittentibus gratia singulares debentur præter illas, quæ illis aguntur, dum conferunt. Tertio & id confirmatur ex modo agendi. Enim uero per uotum fingitur esse rituique uoluntas in uotum, facere autem aliquid est maiori animi stabilitate & constantia lau-

dabilius est. Vnde Philoso. 2. Eth. nullum officium uirtutis nomine ceter, antequam ex firmato habitu proficiatur. Restat autem ante descensum ad argumentorum solutiones, conclusionem explanare. Catholicorum nanque nemini dubia est, sed tamen soleant male intellecta in abusum uenire. Arguitur igitur contra. Sequetur, si uera esset, quod deberet semper monachi in quocunq; ob eundo obedientia munere exigere expectareque superioris scriptum præceptum, nempe ut ex maiori uoti energia opus factum maioris esset meriti, sicuti transgressio peioris esset culpa. Sic enim faciunt religiosorum multo, quibus nos hic eo consulum pergitur qd a parte contraria steterat ratio. Nam quolibet uis maiorique animi promptitudine obtemperas, illustriorem præstas obedientiam, promptius autem facit, qui ugens præceptum non expectat, sed simplici iustitiam audiens est. Respondetur ergo sub distinctione. Quando res ardua est eademque dubia, ut ad Indos ad nauigare, aut regimini onus suscipere aut quid simile, consilium est, ut monachus non iniustus suo proprio iudicio tales subeat provincias, sed præfati mandatum præstet. Quando uero res non est ambigua, tunc aut uanum est aut certe delictum, cogentem præceptionem expectare. Etenim si paratus est facere, sed compulsorium præceptum ob id solum requirit, ut officij tibi meritum augetur, uanum est. Nam uirtute uoti obedientia, promptitudo est magis meritoria. Præceptum n. non ponitur nisi aut rebellibus, aut in dubio hærentibus. Si autem te uera facere renuis nisi præcepto cogaris, tunc meritum non solum non creuit, uerum adeo diminuitur, ut nonnunquam uertatur in culpam. Conclusio ergo non sic est intelligenda, sed qd omnia opera quæ sine nouo præcepto, ex uoto tamen facis, maioris sunt meriti & laudis, quam si faceres sine uoti necessitate, maiorisque adeo, quam si præcepti conditionem attenderes.

Ad primũ igitur argu. ex Prosperi snia sumptum trãdetur, qd necessitas coactionis, utpote quando quis inuitus operatur, quia uoluntarium tollit, laudem minuit & meritum, imo nouum, quam profus auferret. Et de illa loquebatur Prosper. ubi aiebat. Ne iã nõ deuoti, sed inuiti rem uoluntariam

Aristot.

Argu.

Solutio.

Ad pri-
mũ argu.

Obie-
ctio.

tariam faciamus, necessitas autē voti, quo voluntatem penitus in bonum affert, eo deuotionem auget. Sed arguis forte virgētius, vii heretici putant. Qui absque voto operatur, in singulis actionibus habet libertatem, ut citra iuris violationem cessare possit, qui autem voto illaqueatus est, et si libere vouerit, tamen in singulis post actionibus illa caret libertate, liberus ergo facit qui non est voto alligatus, libertas autem laudem auget & meritum, ergo conclusio falsa. Qui in rem superficialiternus cerneret, responderet forte concessio maiorem inesse libertatem in eo, qui facit sine voto, quia semper illi est integrum non facere. Sed tamē diceret ex altera parte, nimirum ob rationes ad conclusionem allatas, auctius crescere meritum in eo qui fecit votum, legitima tamen solutio non est hæc, sed quod maior est libertas in eo, qui vouit. Enimvero qui vouere reformidat, eo non vouet, quod tam liberum superius dominium non habet, quam ille qui vouit. Vnde sicut illustrior esset in illo libertas (ut in Anselmi exemplo perscrutamus) qui non solum arboris fructus quotannis daret, verum totam semel arborem, quam ille, qui solos fructus donaret sic præclarior est magnificentiorque libertas, Deo non modo opera tua, sed ipsam voluntatem semel dedicare. Quare libertas illius primi actus tanquam ex radice diffundit ad singula opera, ut pretiosioris sint libertatis, quam si fieri sine voto. Ad secundum argu. ex illo Pauli adicitur, Non ex tristitia, & ex necessitate, tria sub distinctione respondet S. Tho. Primum, quod necessitas coactionis est, quare cum sit voluntarij contraria, tristitiam parit, de qua proinde loquitur Aristot. Et hanc iam concessum est non esse bonam. Eandemque petinde condemnat Pau. Secundum eum, quod necessitas voti in his qui sunt bene dispositi, ob contrariam causam videlicet quia voluntatem habent bono affixam, tristitiam non generat, sed plane gaudium. Vnde August. in eadem citata epistola ad Arment. Non te, inquit, vouisse peniteat, imo gaude iam tibi id non licere quod cum tuo detrimento licuisset. Et quidem circa hæc duo asserta nullus superest scrupulus. Ait vero tertio, quod etsi quandoque opus voti secundum se consideratum triste, & inuoluntarium reddatur post votum, dum tamen in

concessa maneat implendi voluntas, non solum non est malum verum est magis meritorium, quam si fieret sine voto pro eo quod procedit ex religione, quæ potior est virtus, quam abstinencia, a qua exempli gratia damus illud opus elici, puta ieiunare. Hoc tamen documentum non caret ambiguitate. Et idcirco explorandum est, utrum penitentia voti sit quandoque delictum. & quale genere suo, veniale ne an mortale. Nā ex vna parte videtur pertinere esse penitere voti, ac si ante votum nolle vouere, quæ quidem nolitio, cum non sit rei ad salutem necessaria, non est mala. Idem enim est obiectum utriusque actus. Nolo vouere, & nollem vouisse. Sed ex altera parte est arg. quod penitentia rei bonæ mala est, quoniam penitentia esse non debet nisi de malo, vouisse autem est bonum, ergo illius penitentia est mala. Et ita conuenit vitio tribui. Cætan. responsioni suæ triforem præiacit distinctionem. Ait enim quenquam penitere posse, aut voti, i. promissi, aut vouisse, puta animum applicuisse ad vouendum, aut tertio, bonorum operum quæ ex voto fecit. Penitere, inquit, voti, est dolere de promissione, qui enim, inquit, sic dolet promissionem non seruat, penitere autem vouisse, est penitere quod se subiecerit voto, qui quidem non ideo alium mutat. At vero licet intermutare & non mutare propositum clarum sit discrimen, non tamen inter verba ipsa, penitere voti & penitere vouisse. Nam profecto Latine idem est. Etenim si penitere voli intelligas absit actus, id est, non illius a te facti, impossibilis est hæc penitentia. Quandoquidem neminem nisi facti sui penitere potest. Si autem id contracte usurpes, tunc penitere voti idem est prorsus quod penitere vouisse. Sicut penitere peccati, & penitere te peccasse. Haud ergo distinctio ex parte voti & vouisse, sumenda est, sed a verbo ipso penitere, quod ambiguum est significatus. Penitere enim voti, aut vouisse vno modo accipitur, pro eo quod est retractare propositum. Dicitur enim ille penitere facti, qui mentem mutat. Et de hac significatione non habetur in præsentia sermo. Est enim citra controuersiam, genere suo lethale peccatum, ut dictum est, tum etiam contra iustitiam, tum etiam contra religionem. Secundo autem

Solutio.

Ad secū

dū arg.

Solutio.

S. Tho.

Paulus.

August.

autem modo, idque vñtarius, accipitur pe-
nitere, pro eo quod est nolle fecisse, Et de
hoc est præsens dubitatio. Ad quam respõ-
detur, eiusmodi penitentiam, licet ab-
olute considerata, sonet in malum, tamen
dummodo propositum faciendi sit firmũ,
posse ex circumstantibus qualitatibus ab
omni culpæ macula esse munda. Sonat
inquam malum, sicut occidere, quia uo-
uisse est bonum, tamen sicuti iudex uimq-
repellens non peccat, sit non semper, qui
uouisse penitet. Idque præsertim ubi ma-
teria voti res est ardua, ac perpetua, & qui
votum suscepit experimento difficultatem
sentit, quam si p̄nosset, votum non fecit
set. Quare sicut in initio nolle uouere, ita &
emisso uoto nolle uouisse, nullum est vi-
tium. Quoniam hoc non tam ex animi
langore quam ex ipsius natura obiecti con-
tingit. Vnde ad arg. supra f. cum respon-
detur, quod penitentia rei bonæ, quando
non est absolute necessaria, non est per se
mala. Et de hoc ait S. Thom. esse præstan-
tius ex voto id facere cum tali mœstitia,
quam citra votum. Atqui huius veritas
inde patet, quod hanc ob causam voue-
re est uile & salubre, ut animus obligatio-
ne firmetur, ne postea r. i difficultas & mœ-
stitia non nos ab opere absterreat, sed om-
nibus impedimentis superactis in propo-
sito persistamus. Addiderim tamen quod
licet eiusmodi penitentia per se non sit re-
proba, potest tamen ratione periculi ad vi-
tium inclinare. Qui enim crebros eiusmodi
marores voti admittit, labefactari inci-
pit, ut a proposito desistat. Quare dum
quis expetit propositum suum languere,
non potest citra venialem culpam
eiusmodi penitentiam non recutere. Mor-
talem autem circa consensum frangendi
fidem voti, non est quod metuas. At uero
quando uota non sunt perpetua, neque de
rebus arduis, sed de minutionibus, tunc pe-
nitere uouisse, durante tamen implendi
proposito, nõ solum non est culpa, verum
raro est periculum, quia potest qui uouit
propositum in melius mutare. Vt si uouisti
peregrinationem, aut prolixos recitare
Psalms, quod obest tibi fit, vel ad studium
reipublicæ commodum, vel ad alia miseri-
cordiæ opera, nullum est periculum peni-
tere uoti. Tamen si abq. dispensatione pro-
positum demutare, nefas sit. Tertium me-
brum est dum quis postquam opera ex vo-

to fecit, puta in religione degit uitam, se
penitet sub tali instituto uixisse. Et de hoc
distingendum est. Aut enim euuillius
transactæ uitæ penitet, præsupposito vo-
to, hoc est penitet cum perfoluisse opera
sunt. Et hoc mani-
festarium est mortale crimen: nam cum si
non perfoluisset lethaliter peccasset, fit ut
huiusmodi penitentia sit de re ad salutem
necessaria, atque adeo mortaliter iniqua.
Si autem penitentia huc fertur quod est re
uouisse nihil curans an illis caruisses fru-
ctibus, incidit in secundum membrum
proxime tractatum, ut non sit genere suo mor-
tale, quamuis plusculum habeat grauitatis.
Nam postquam fructus feceris, non
potes citra culpam illorum penitere. Nisi
vota essent de re leui & temporalis, quo-
niam tunc nihil habet absurditatis peni-
tere quod illud tempus in commodioribus
alijs negotijs non collocaueris.

Ad tertium denique argumentum re-
spondetur quod cum quis re ipsa offi-
cium aliquod præstat, firmatam tunc ha-
beat voluntatem in illo præsentis opere,
non tamen in futurum, sicut ille qui uo-
uit. Et præsertim si uouit, iugiter eadem
opera frequentare.

ARTICVLVS V.

*Virum uotum per susceptionem sacri ordi-
nis, perque professionem religio-
nis, fiat solemnè.*

INter virtutes voti summa est in uoto
solemni, ut pote quod matrimonium
non modo impedit, sed dirimit. Qua-
propter potissimum uotorum discrimen
dignoscitur inter simplex & solemnè. Quæ-
ritur ergo utrum uotum per susceptionem
facti ordinis, & per professionem religio-
nis, fiat solemnè. Et arguitur a parte
negatiua: Votũ ut præfatum sumus, fit Deo
qui nouit intima cordium, solemnitas autẽ
in externa ceremonia consistit, quæ fit in cõ-
spectu hoĩum, ergo hmoi solemnitas non
est uoto necessaria, sed accidentia, ut iure
diuino nouum afferat vinculum. Secun-
do, si eiusmodi forinseca solemnitas esset
de substantia uoti, omnib. competeret vo-
tis in quacumq. materia, quãdoquidẽ sub-
stantia generis in cunctis participatur spẽb.
sunt

Ad ter-
mũ arg.

Primũ
argum.
a parte
negati-
ua.
Secũdũ
argum.

Peniten-
tia uoti

sunt autem multa extra ordinem susceptionem professionemque religionis vt peregrinatio ieiunia, &c. qua non consueverunt solennitate firmari, ergo huiusmodi sollemnitas ad substantiam voti non pertinet. Tertio argum. Solemne idem esse videtur quod publicum, sed possunt fieri multa vota in publico coram testibus, quae non subinde sunt solennia, & vice versa, potest fieri votum religionis & sacri ordinis in secreto, ergo sollemnitas non est necessitas in voto. Quarto denique peculiariter contra clericorum votum arguitur. Si sacris ordinibus sollemnne votum esset annexum, vsu contingere posset, vt quis ante legitimum pubertatis annum quin vero ante iustam rationis vsuram posset funiculo perpetuae castitatis alligari. Quod reuera nulla videtur admittere ratio. Consequentia vero inde constat, quod cum ordinis sacramentum characterem imprimat, quocumque tempore conferatur, suscipitur. Quod quidem absurdum a voto religione cautum est, cum ante quartum decimum annum fieri nequeat sollemniter. In contrarium est quod huiusmodi duntaxat vota, matrimonium & contrahendum impediunt, & contractum dirimunt, quod solius est voti sollemnitis.

Ad questionem S. Thom. duabus respondet conclusionibus. Prior est. Solemnitas voti attenditur secundum aliquid spirituale, puta secundum benedictionem aut consecrationem quae ex institutione apostolorum adhibetur Probatio. Solemnitas rei debet eius naturae & conditioni admetiri & accommodari, vt patet in rebus corporalibus, sollemnitas enim nuptiarum consistit in conuiuatum apparatu, sollemnitas vero nouae militiae in apparatu equorum militumque concursu, vt potissimum in Germania videre est, dum quis creatur Elector, & in alijs regnis, dum creatur auratus eques. Votum autem cum Deo fiat, est res spiritualis sollemnitas ergo eius debet subinde spiritualis esse, puta benedictio aliqua, qualis in religionibus fieri consuevit, & in consecratione, vt dum quis sacris iniatur. Quae quidem religio a tempore Apostolorum ortum habuit, ut apud Dionys. constat, nam deritus sacrorum ordinum meminit 2. cap. Eccles. Hierach. Et de monachis capit. 6. Posterior conclusio. Votum sit sollemnne tum in professione cer-

tae regula, tum & in maiorum ordinum susceptione. Probatur. Solemnitas fieri non consuevit, nisi dum quis per susceptionem noui status rei alicui mancipatur. Haud enim sollemnitas nuptialis celebriter adhibetur nisi dum vterque coniugum alteri se mortuo tradit, tantumque matrimonialem proficitur, qui publicitus innotescere debet. Per susceptionem autem sacri ordinis, puta subdiaconatus diuino se homo addicit ministerio, firmum statum suscipiens clericalem. Similiter in professione certae regulae, quando per abrenuntiationem (scilicet) propriamque voluntatis, statum quis perfectionis assumit igitur tunc fit votum sollemnne. Hic primum omnium doctores est Iurisconsulti, quam Theologi innumerabiles voti diuisiones aggerant, vt peculiariter apud Palud. in quarta distinctione 3. & questione secunda, est videre. Vbi vsque ad duodecim illas multiplicat Nam Magister Sentent. aliquas ponit. Alterum enim est votum personale, vt continentiae, alterum reale, vt elemosynae, atque alterum mixtum, vt peregrinationis, vbi sumptus sunt necessarii. Item alterum est temporale, hoc est in tempus certum, alterumque perpetuum. Item alterum est commune, vt quando materia communis est praecipio & voto. Cuius exemplum ponit Magister in baptismo, atque alterum proprium, vt de opere superogationis, quod est propria materia voti. Haec autem atque id genus aliae sectiones patum ad rem conferunt. Sed illa satis nobis est, qua diuiditur in simplex & sollemnne. Horum enim vincula & obligationes multum differunt. Rursus adnotandum est discrimen inter simplex votum & sollemnne si ex effectu pendatur, hoc esse, quod simplex matrimonium impedit contrahendum, haud tamen dirimit contractum. Impedit inquam, quia peccatum est mortale post emissionem votum simplex religionis, conubialia forde ra celebrare tenet tamen matrimonium. Solemne autem non modo matrimonio contrahendo obstat, verum & contractum dirimit. Non quod sit propter diremptionem, quia matrimonium nullum est, sed dicitur eo dirimere, quod personas in habiles ad contrahendum reddit. Discrimen hoc extat apud Bonif. 8. de voto & vo redem. c. v. colibr. 6. Tertio in super supponendum est, votum sollemnne in duabus tantum ma-

terijs

solenne terijs habere locum, scilicet in professione religionis, & in susceptione sacri ordinis vtpote diaconus, vti idem Pontifex ibidem definit. Non quod defunctio hæc illic fuerit primum sancita. Nam S. Th. viginti anni Bonifacium 8. antecessit, qui tamen, euren priscam illam commemorat. His suppositis in lite versatur in quoniam consistat votum esse solenne, hoc est matrimonium dirimens, vtrum videlicet de iure sit mere positio, an vero de iure diuino. Neque parum refert vtra pars vera sit. Nā si est de iure diuino, nequit a Papa super voto solenni dispensari, secus autem si sit de iure positio. Caiet. ergo hic tres de hac re opiniones recenset. Prima est, quod voti solennitas consistat seu in benedictione, qualis fit in religione seu in consecratione, cuius vsus est in susceptione ordinum. Hæc autem opinio multis rationibus confirmatur. Primo quia professio tacita, scilicet cum annus probationis, annuente neophyto elabatur, est in virtute solenne votum, & tamen absque omni benedictione. Secundo, quia in aliquibus religionibus, vt in nostra, non benedicitur ille, qui proficitur, sed scapulare, idque fit postquam in manibus prælati professus est, ergo illa benedictio neque est de essentia, neque requisita. Tertio neque illa, neque consecratio sufficit. Græcorum namque sacerdotes consecrantur, & tamen non adstringuntur solenni voto castitatis, idque perinde ecclesia de nostris decernere posse. Quia propter sublatam Ecclesie statuto possit quisque dum sacris initiaretur, & (vt aliqui putant) religionem profiteri, faciendo simplex votum castitatis, aut nullum. Ante vero quam vltierius transeamus, admonitum volo lectorem hanc opinionem nusquam fuisse S. Tho. imo neminem reor sic intellectam illam fuisse complexum, nam D. Tho. in priori conclusione (quod mediate considerandum est) non astruit substantiam voti solennis in benedictione aut consecratione consistere, sed præcisè ait, qd solennitas voti attenditur secundum benedictionem, & consecrationem. Itaque tantum vult dicere, qd illa benedictionis solennitas adhibetur, in signum voti sicuti solennitas nuptiarum non est de essentia matrimonij, sed est eius testimoniū. Quare non vult quod illa ceremonia sit simpliciter de essentia, sed tantum explicat ritum,

qui re vera nunc de ecclesia viget, quauis de susceptione ordinum alia sit ratio. Nā eo ipso qd subdiaconus ordines suscipit, vna suscipit & votum Secunda opinio est, qd voti solennitas consistat in exhibitione personæ, itaque substantia solennis voti a simplici hoc differat, quod simplex est tantum promissio rei tradendæ, solennè autē sit traditio personæ, siue promissa fuerit, siue secus. Et quamuis opinio hæc a Caietan reprobetur, arbitror tamen esse verissimam. Et est expressè opinio S. Tho. in 4. dist. 8. q. 1. art. 3. & expressus hoc loco. Et vt comparatione ad aliam fulgentius elucescat tertia opinio, quam Caieta amplectitur, est, votum esse solenne in hoc consistere, quod Ecclesie auctoritate statutum est per tale votum hominem fieri inhabilem ad matrimonium. Neq. est peculiaris Caiet. sed est Scoti in 4. dist. 38. Probationes autem Caiet. hæc sunt. Prima quod ecclesia possit statuere vt quicumque coram tribus testibus continentiam voueret, faceret votum solenne, sicut ille qui ordines sacros suscipit at religione profiteretur, quod vti que signum est totum pendere ex arbitrio ecclesie. Secunda, quod vice versa licet quispian quacunque solennitate profiteretur tria nota in religione non approbata per sedem Apostolicam, non resulteret votum solenne ex solo defectu ecclesie sticæ auctoritatis. Quinimo verba sunt Pontificis loco citato, de vot. lib. 6. videlicet, quod voti solennitas est sola constitutione ecclesie est inuenta. Hanc verum tamen opinionem reprobat S. Tho. in 4. loco citato hoc argumento Si solenne votum religionis solo statuto ecclesie faceret religiosum matrimonio inhabilem, & hoc non esset de iure diuino, sequeretur, quod ecclesia possit contrarium statuere, videlicet, quod possit dispensare in illo solenni voto castitatis, quod tamen falsum est, vt postea disputabimus. Respondet hic autem Caieta, nescio qua metaphysica, videlicet, qd etsi neq. votum seorsum sine statuto Ecclesie sufficiat ad irritandum matrimonium, neque per se præceptum, in ambo simul sufficiunt. Solutio autem hæc dupliciter claudicat. Primo, si neque per votum ea ratione, quod quis se tradit, neque per præceptum efficitur inhabilis, intelligi neutquam potest, quomodo ratione vtriusque efficiatur, hoc enim declarandum

Secunda opinio.

Tertia opinio. Caieta.

Scotus. Prima ratio pro opinione Caieta. et Scoti.

Secunda ratio.

Argu. D. Tho. in præterita opinione.

Solutio metaphysica Caiet.

Arg. in Caiet.

randum restabat. Et arguitur sic. Clarum est quod quamvis Papa seculari precipiat, et sub poena excommunicationis laicam sententiam, ut uxorem non ducat, videlicet quia alia in eius tribunal, cum petit, nihilominus si ille non est alteri coniugio mancipatus & contra iussionem pontificis contrahat, licet peccet, matrimonium tenet, quoniam iuberetne contrahat, non est inhabilem facere. Igitur si votum eo quod est personae traditio, non facit eam connubio inhabilem, neque superueniens praecipuum d perficet. Praeterea, neque respondet S. Th. Si non solum statutum ecclesiae in causa est, ut votum religionis inhabilem faciat religiosum ad matrimonium, potest eadem ecclesia facere primum quod si vera religio sine illa inhabilitate, quandoquidem ablatum statuto votum per se manet simplex, item poterit in tali voto solenni postquam emissum, est dispensare. Profecto ad hoc non respondet, sed fit ei consequens conclusio.

Arg. 2.

Substantia voti solennis.

Et ita tandem, ut postea videbimus, concedit quod Papa potest dispensare in voto solenni. Illa enim opinio nativum germen est huius radice. Igitur si opinio S. Th. de indispensabilitate voti solennis, sustinenda est ut arbitror ceu antiquissimam doctorum confessionem sustinendam, sic censendum est de voto solenni, ut dicere recipimus, quod substantia eius consistit in hoc, quod sit traditio, cum votum simplex sola sit promissio. Quam quidem opinionem in 4. quam hic expresse tener, dum per similitudinem nuptiarum ait, quod sicut in illis fit solennitas, quod uterque coniugum totaliter mancipatur rei uxoriae, ita per sacrorum ordinum mancipatur homo diuino ministerio & per abrenuntiationem saeculi & proprie voluntatis statum perfectionis assumit. Ex hoc enim discrimine nascitur aliud, videlicet quod simplex potest fieri soli Deo sine aliquo eius ministro, solenne autem non nisi per eius ministrum. Et ratio est, quod promissio cum non sit datio, non habet pro correlatio solennem receptionem, sed solum quia Deo promittis, tua restat ligata fides. Traditio autem non fit, nisi ubi ille qui traditur, solenniter recipitur, sed ais, Deus etiam te recipiet si tu te illi dedas. Ecce in quo stat punctum. Cum tradere se hominem mutando statum renuntiandoque suae propriae voluntati, sit res maxime momenti, fieri non debet sine iudicio & examine, quod quidem iudicium non est nisi committendum, qui vouet, sed ecclesiae, quae exploret, an qui tradere se adorat, idoneus apud quem ad illum statum sit. Ob idque ecclesia neminem ante tempus probationis ad religionem recipit. Neque vero ad sacros ordines absque examine, ut patet in tit. de ara. & quali. ord. praef. Inque in hoc quod est hominem Deo se per illum tradere, a quo nomine Dei recipitur, consistit substantia solennis voti, quia tunc abdicat a se ius transeundi ad alium statum, ille autem Ecclesiasticus suscipiendi modus, quae solennitas est voti, est de iure positio. Veluti si quis secundum iura antiqua alteri se venderet, eo ipso iure gentium esse eius mancipium, sed tamen posset rex ciuili iure sancire, ut nemini liceret se vendere, nisi tali solennitate, alia traditio non teneret. Et hoc est, quod ait Bonif. in d. c. scilicet quod voti solennis ex sola constitutione Ecclesiae est inuentum, non enim dicit, quod substantia solennis voti, prout quod qui se tradit, non possit matrimonium contrahere, sit inuentum Ecclesiae, sed quod modus ille tradendi, sit de cretalis Ecclesiae constitutio. In summa, ut ad praefatam objectionem respondeamus, nemini constare potest a Deo recipi per votum solenne, nisi per iudicium Ecclesiae. Et hoc est quod ait S. Thom. in d. distin. 4. art. 2. quest. 3. scilicet quod votum nunquam est solenne quantumcunque quis prohibetur nisi seruato ordine positiui iuris. Atque ea propter, nempe quia in alijs votis, scilicet peregrinationis & ieiuniorum, nulla fit traditio, neque status mutatio, non possunt fieri solennis. Item neque in religione, quae non fuerit ad hunc effectum per Ecclesiam approbata. Sed interrogas, de quo ex quo loco scripturae inferitur votum solenne in iure diuino dirimere matrimonium? Respondetur, hoc syllogismo idem concludi. Quicumque se alteri tradit, suam illi voluntatem mancipando, iure naturae & diuino fit inhabilis ad alium statum, qui vouet solenniter tradit se abdicando ab se ius ducendi uxorem, possidendi que propria, &c. ergo fit ad coniugium inhabilis. Maior est de iure naturae ac diuino, quod patet, nam si dominium rei tuae alteri tradidisti, nullatenus illum iustus circa futurum potes suscipere, secus si promissisti,

Obiectio. Solutio.

in illi, quoniam tunc cum nondum do-
 minium arte alienaueris, caussa vt supra
 dictu est, superuenire possunt, cur non red-
 das. Pari ergo modo si te ipsam tradidisti,
 ius nature diuinumque vetat, ne tui ipsius
 furtum facias. Minorem autem esse de iure
 diuino in religione patet, quoniam reli-
 gio debet esse status sequendi Christum se-
 cundum illud, Si uis perfectus esse, uade &
 vende, &c. & sequere me. Nam nisi hoc in-
 stitutum per modum status acceperis, non
 est firmum, status autem non firmatur per
 promissionem, qualis est votum simplex
 sed per traditionem. Vtraque ergo premis-
 sa est de iure diuino atque adeo conclusio.
 Discernito ergo inter solennitatem & vo-
 tum solenne. Solennitas enim, hoc est illa
 ceremonia, non est de iure diuino, sed Ec-
 clesiastico, sed tamen votum solenne diri-
 mite matrimonium est de iure diuino, eo
 quod est traditio. Et licet pergere videar
 molestus, esse id contra Scotum & Caiet.
 confirmatur. Sequeretur enim ex eorum
 opinione, quod Papa posset dispensare in
 matrimonio rato non consummato. Pro-
 hatur sic. Votum solenne dirimit matri-
 monium eiusmodi & tota vis voti solen-
 nis (vt autumant) est institutum Papæ,
 quod est ius positium, ergo pari auctori-
 tate poterit illud matrimonium absque ra-
 ti voto per solam dispensationem dirime-
 re. Ecce argum. Caiet. quod te vera secun-
 dum suam opinionem concludit, atque a
 deo eodem deuictus, concessit conclusio-
 nem. Sed profecto, vt bona uenia grauis-
 simi auctoris dixerim, adeo est absurda con-
 clusio & nullo vnquam seculo admitten-
 da, vt antequam illam concederet, dimo-
 uere animum deberet ab illa ratione sol-
 lenis voti, quam hic refellimus. Negamus
 ergo minorem scilicet quod votum solen-
 ne uirtute Ecclesiastici statuti dirimat ma-
 trimonium ratum, sed dirimitur iure di-
 uino quia est mutatio status inferioris in
 superiorem. Ob id enim est consensus ma-
 trimonium statum constituar, licitum est
 tamen inde, quandiu non est consumma-
 tum, ad meliorem frugem conscendere:
 consummata uero copula, quia ex natura
 sua est procreatus proles, ascensum pro-
 pter iniuriam, quæ educandæ proli intro-
 garetur prohiber. Ecce ergo in quo vo-
 tum solenne consistat. Contra hanc au-
 tem conclusionem arguitur primum om-

nium argumento Scoti, qui loco citato
 hanc opi. ait minus omnibus ualere. Ho-
 mo, inquit, per propriam uoluntatem do-
 minium sui habet, ergo per eandem so-
 lam potest illud transferre, per uotum au-
 tem simplex quod soli Deo facit, suam
 obligat uoluntatem, ergo per ipsum Deo
 dominium sui confert, ac per uotum so-
 lenne. In hoc ergo non potest esse discrimen.
 Respondetur autem hoc esse negare
 manifestissimam naturam promissionis
 & donationis. Enim uero qui pecuniam aut
 equum amico dare pollicetur, non ideo
 ab se dominium abdicat nam si postea al-
 teri daret, teneret dario tanquam uero do-
 mino profecta, alias deberes dicere quod
 quicumque alicui aliquid deber, iam non ef-
 fet dominus illius, quæ quidem assertio ef-
 fet contra omnem legem & forenses u-
 sum. Concedimus ergo, quod homo per
 uoluntatem potest transferre dominium
 non tamen per solam promissionem, sed
 per dationem. Secundo arguit Caiet. Si eccle-
 sia constitueret, vt si quis coram tribus te-
 stibus uotum faceret, illud dirimeret con-
 trahendum, matrimonium illud esset so-
 lenne, sine receptione. Respondemus duo.
 Primum quod illa esset tunc receptio Pa-
 pæ, nam quomodocumque ipse statueret
 esse solenne, censeretur recipere uotum.
 Secundo adijcimus, quod Spiritus sanctus
 nunquam Ecclesiam permittit traditio-
 nem hominis per uotum suscipere, nisi iu-
 dicio adhibito & examine, alias uergeret
 in religionum & sacerdotij exitium, At ue-
 ro transacto probationis anno per suum
 decretum tacitam professionem recipit.
 Et conuerso quando religionem non ap-
 probat, tunc quantumuis uota tria exprimi-
 mantur, non est solenne uotum, quia eccle-
 sia illud non recipit. Tertio arguitur. Pro-
 pte Apostolorum ætatem, ut est uidere apud
 Dionys. 6. cap. eccle. Hierar. uigebant
 monachorum ordines uotorum solennita-
 te (vt creditur) firmari & tamen non erant
 sicuti modo sunt. Nam post Anton & Be-
 nedictus hanc religionum formam Eccle-
 siæ auctoritate instituerunt. Respondetur,
 quod si uota edebant solennia, auctoritate
 Ecclesiæ & forsan in manibus Episcopo-
 rum illa edebant. A sacratissima uero uir-
 gine nullum accessit potest condannos
 argum. nam si uotum emisit solentia, id
 fuit ex peculiari Dei reuelatione. An uero
 Soto, de iust. & iure. Vt adco

Solutio.

Argum. Caieta.

Arg. 3.

Dionys.

Respon- sio.

No alte

Primi argum. Scoti.

Acto

Dialo

Argo

adeo sit religionis intrinsecum votum castitatis, ut neque per ecclesiam fieri possit, ut absque illo sit vera religio, q. 5. disputandum est. Illic enim & q. 7. reuertendum nobis ad votum solenne, & explicandam restat, tam religionis quam sacerdotij.

Ad primū arg.

Ad primum igitur capitalium argu-
spon quod voti solennitas licet fiat in oculis hominum, pertinet nihilominus ad Deum, in quantum per eius ministros hominis voluntas recipitur transferentis ius suum in Deum, abdicantisque a se facultatem & arbitrium mutandi statum. Quapropter eatenus conceditur, votum simplex perinde obligare apud Deum atque solenne, quod vtriusque transgressio, est mortalis, sed tamen vtrunque in suo ordine. Simplex enim obligat sicut promissio, cuius ideo transgressio est non reddere quod promissisti. Sed tamen solenne obligat sicut traditio, ob idque qui illud transgreditur, peccat auferendo quod tradidit, vel abutendo voluntate Deo mancipata.

Vnde fit ut sit grauior transgressio voti solennis, quam simplicis. Quod si arguas votum solenne perinde esse promissionem atque simplex, nam pari modo ait, qui proficitur. Promitto obedientiam Deo quod ero tibi obediens. Respondetur differentiam esse, quod qui solenniter vouet, licet promittat obedientiam quantum ad officia religionis exequenda, nihilominus promittit illam seipsum suamque voluntatem, & totum ius tradendo ad dicendumque & mancipando Deo votum autem simplex non est traditio voluntatis, sed promissio, qua obligatur eam tradere statimque mutare.

Quo veni-
tilata a
Caiccia

Et per hæc decidetur questio, quam hic tractat Caiet. vtrum distinctio voti simplicis & solennis sit specifica, & pariter transgressio sit alius speciei. Respondet enim sub distinctione, nempe quod si distinctio attendatur ex parte subiecti, differunt speciei, eo quod qui simpliciter vouit, non est inhabilis ad contrahendum matrimonium, sicut ille qui vouit solenniter: quem admodum primo de anima affirmat. Auer. oculi hominis differre speciei ab oculo leonis propterea quod anime sic differunt. Si autem inquit, differentia attendatur ex parte obiecti tunc non differunt speciei, sicuti neque hoc ratione differunt oculus hominis & oculus leonis quoniam eiusdem sunt formalis obiecti,

perque eadem media sentiunt. Nam eadem, inquit, vis est obligandi in vtroque licet in solenni maior in eadem specie. Et certe si tota differentia consisteret in statu ecclesie, ita dicere debuit. At tamen tenendo quod vnum est promissio & alteri traditio, proculdubio speciei differunt ex ratione formalis obiecti. Atque ita forensi vna censetur. Alia quippe actio est promissio, atque alia transactio dominij. Et ita S. Th. in 3. ar. differre sicut vegetatiuum & sensitiuum, quod differunt ex obiecto, tamen si ad inores parum hæc discrimina referantur dummodo certus sit grauius committi peccatum contra votum solenne, quam contra simplex.

Ad secundum iam vtiq; responsum est, quod cum per vota aliorum operum non fiat mutatio status, non est cur fiant solenniter. Et ad tertium demum respon. aliam esse distinctionem publici & secreti, aliam vero solennis & simplicis seu priuati. Non enim ob id quod votum in publico fiat, est illico solenne, sed quia sit secundum statum Ecclesie recipientis vouentem. Quod quidem statuto seruato, etiam in angulo potest fieri solenne.

Ad quartum tandem, vbi maior est difficultas, respondere restat. Et imprimis non bigi non potest, quin etiam si ante vsum rationis ordo suscipiatur, characterem impingat, atque adeo vere suscipiatur, ut S. Th. in 4. dist. 25. q. 2. & illic Rich. & Theolog. fatentur, quia ad susceptionem sacramenti imprimendis characterem, ut est Baptismus, Confirmatio, & ordo, non requiritur actus in suscipiente, atque adeo neque certitas ritus de necessitate sacramenti, sed de necessitate precepti, quia nequeunt subditi conari ante 18. annum creari, neque sacerdotes vngi ante 25. sub reatu peccati mortalis, & poena suspensionis. Quapropter quidam qui arbitrantur sacramentum ordinis non suscipi in quacunque ætate, repelluntur, ut ait illic S. Th. quia eorum assertum neque ratione vlla neque auctoritate firmatur. Hoc ergo supposito consequens plane esse videtur, id quod quarto arguuntur, nempe ante legitimum rationis usum posse quemque uoto castitatis complicitari. Neque hoc absurdus est, quam de obligatione matrimonij. Puella namque, cuius masculia supplet ætatem, etiam si ante duodecimū nubat, uinculo matrimonij tenetur, ut patet.

patet c. De illis de despons. impub. Qua. p. pter etiam si quis consensu extorto per me tum cadentem in constâtem virum sacris mittetur, voto etiam eodem castitatis tene tur, secundum dexteriorem opinionem, vt bene ait Sylue. verb. ordo. 4. nisi forsâ vxori esset matrimonio cõiunctus, qui in vita vxote abstinere non potest. Atq. id probatur argumento sumpto ex c. de Iudæis. dif. 45. vbi illi inuiti à Sigibuto credebantur, baptizati nihilominus ad fidem coguntur propterea quod caractere essent insigniti & rãmene illis, qui renuunt, grauius est ad totam Christianam religionem obligari quam ad solum castitatis votum. At vero distinguendum est, vt reor, de huiusmodi clerico ante ætatem ordinato. Si enim vsu habebat rationis, puta quia decimum vel duodecimum annum attingerat, & forte in octauo, quia libere initiatur, cogendus est votum seruare. Si vero nullum prius habebat rationis vsu, sed nesciens quid de illo fieret ordinatus est, profecto rationi est maxime consentaneum, vt detur ei optio, nempe vt si voluerit in ordinis functione permanere abstinere, sin minus, omni prius officio suspensus vxorem ducat.

QVÆSTIO III.

DE HIS QUI VOVENDI FACULTATEM HABET.

S. Tho. 2. 2. q. 88. art. 8.

ARTICVLVS I.

Vtrum illi qui sunt alterius potestati subiecti vouere possint.

Offi voti substantiam, & virtutē subsequitur, circa eius subiectum indagare, qui nam sūt quibus facultas suppetat & arbitrium vouēdi? Et primo de his qui sub aliena sunt potestate, arguitur quod vouere possint. Minus enim vinculum a maiori separatur, obligatio autem qua quis homini subditur, minus est quam quo obligatur Deo, ergo & obligatio prior nequit posteriori impedimento esse. Secundo. Filij qui sub cura degunt paterna, neq. ab illa sunt mancipati, arbitriū

habent absq. parentum voluntatem religionem profrendi, ergo illos qui aliena potestati subsum, nihil a vouende virtute cohiber. Tertio, Maior desideratur ad faciendum quam ad promittendum facultas religiosi autem possunt absq. maiorū facultate aliqua religionis opera exhibere vt Psalmos recitare, inediaq. se atq. alijs afflictationibus macerare, ergo subiecto minime admit vouendi facultatem. Quarto Quicunque id tentat quod iure facere prohibetur, delinquit, subditi autem vouendo non peccant, quandoquidem nullibi prohibitum reperitur, ergo videntur iure vouere posse. In contrarium facit illud Nu. 30. Si mulier in domo patris sui & adhuc in puellari ætate aliquid vouerit, non tene tur aea voti, nisi pater eius consenseris, & idem subditur de muliere habente virum quod 33. q. 5. can manifestum. & can. noluit referatur. Ex quibus perinde pari ratio ne colligitur neque alios quicunque alienæ potestati subdantur, voto se posse absque superioris arbitratu deuocere.

Dux sunt hominum conditiones, quibus non plenaria suppetit ad vouendum facultas, nempe subditi qui alijs habent mancipatam voluntatem, & pueri quibus per ætatem non licet rationis luce satis illustrari. De prioribus dicendum in hoc articulo posterioribus in subsequenti. Ad quæst. ergo vnica conclusione, eademq. negatiua respondetur. Nemo qui sub alterius sit potestate, valet de his rebus in quibus ei subijcitur, votum vllum suscipere, quod contra eius assensionem solidum sit ac firmū. Conclusio est clara. Votum quippe, vt in superioribus patet, est promissio que Deo fit. Deus autem qui auctor est naturalium legum, non vult aliena surripi vt sibi tribuantur. Quare neque elemosynas que de rapina sunt gratas habet, qui autem sub alienæ est potestati, non est sui iuris, ergo nihil Deo vouere potest, quod domino suo aut maiori debet, sed est omnino ab eius potestate pendens. Fit ergo, vt cuiusmodi votum absque eius consensu non sit validum, sed irritati a superiori possit. Primum omnium quia quæstio hæc iste inquam & subsequens arti de votorum irratione instituitur, supponamus irrationis nomini id significarum supponi quod est nullum, ac perinde cassum haberi ac si nihil esset factum. Quomodo enim diffe-

Argu. 3.

Argu. 4.

Conclō ratiua.

Rō conclusiōis.

Dubitatio.